

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV BOHEMISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

URBANONYMA V SEDLČANECH

Vedoucí práce: doc. PhDr. Marie Janečková, CSc.

Autor práce: Ivan Žak

Studijní obor: bohemistika – anglistika

Ročník: 3.

2022

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem autorem této kvalifikační práce a že jsem ji vypracoval pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

V Českých Budějovicích dne 2. 5. 2022

.....

Ivan Žak

Tímto bych chtěl poděkovat doc. PhDr. Marii Janečkové, CSc., za vedení práce, za cenné rady, připomínky a hlavně za její vstřícný a laskavý přístup během celé doby vytváření této práce. Zároveň bych chtěl poděkovat Městskému muzeu Sedlčany za poskytnutí materiálů a informací, bez nichž by práce nemohla vzniknout.

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá názvy ulic a náměstí ve městě Sedlčany. Pozornost je věnována změnám v uličním názvosloví od devatenáctého století do současnosti. Časový úsek je dále dělen do šesti období na základě historického vývoje. V každém z těchto období se nachází třídění urbanonym podle jejich pojmenovací motivace, která je objasněna u každého urbanonyma. Předmětem sledování je též poměr honorifikačních urbanonym a orientačních urbanonym. Cílem práce je přispět k onomastice města Sedlčany.

Abstract

This bachelor thesis deals with the names of streets and squares in the town of Sedlčany. Attention is paid to the changes in the street names from the nineteenth century to present time. This time span is divided into six periods based on historical development. In each of these periods, the urbanonyms are divided according to the motivation of their name, which is explained for each of the urbanonyms. The ratio of honorific urbanonyms and orientational urbanonyms is also the focus of observation. The aim of this thesis is to contribute to the onomastics of the town of Sedlčany.

Obsah

Úvod	8
Metodologie	9
1 K teorii oboru	11
1.1 Historie onomastiky	11
1.2 Onomastika, toponomastika, urbanonyma	12
1.3 Honorifikační motivace	14
1.4 Dělení urbanonym	15
1.5 Pravidla pro pojmenovávání ulic	16
2 Historie města Sedlčany	18
3 Výzkumná část	20
3.1 Periodizace urbanonym	20
3.2 Členění urbanonym	20
3.3 19. století až počátek 20. století	21
3.3.1 Urbanonyma orientačního typu	21
3.3.2 Urbanonyma honorifikačního typu	27
3.3.3 Shrnutí	27
3.4 První republika	28
3.4.1 Urbanonyma orientačního typu	28
3.4.2 Urbanonyma honorifikačního typu	33
3.4.3 Shrnutí	36
3.5 Druhá světová válka do roku 1943	38
3.5.1 Urbanonyma orientačního typu	39
3.5.2 Urbanonyma honorifikačního typu	41
3.5.3 Shrnutí	43
3.6 Druhá světová válka do roku 1945	45
3.6.1 Urbanonyma orientačního typu	46
3.6.2 Urbanonyma honorifikačního typu	48
3.6.3 Shrnutí	52
3.7 1945–1991	54
3.7.1 Urbanonyma orientačního typu	55
3.7.2 Urbanonyma honorifikačního typu	59

3.7.3 Shrnutí	64
3.8 Současnost	66
3.8.1 Urbanonyma orientačního typu	67
3.8.2 Urbanonyma honorifikačního typu.....	73
3.8.3 Shrnutí	78
Závěr	81
Literatura	84

Úvod

Tato bakalářská práce se zabývá uličním názvoslovím středočeského města Sedlčany. Práce zkoumá nejen současný stav uličního názvosloví, ale také sleduje změny, jimiž ulice a jejich názvy prošly v minulém, případně předminulém století. Tento vývoj je zaznamenán v šesti obdobích vymezených na základě historického vývoje. Práce klasifikuje ulice podle jejich pojmenovací motivace, která je rovněž uvedena. Součástí bakalářské práce je též stručná historie města.

Práce obsahuje poznatky z oboru onomastiky, tedy nauky o vlastních jménech. V českém prostředí je považována za relativně samostatnou subdisciplínu lingvistiky. Zabývá se vznikem, funkcí a použitím vlastních jmen. Jednou z dílčích subdisciplín onomastiky je toponomastika, která věnuje pozornost vlastním jménům pozemských objektů, ležícím v krajině, které se dají zaznamenat na mapách. Součástí toponymie je pak urbanonymie. Ta se zaměřuje na názvy v rámci obcí. Označení urbanonymum se používá pro objekty ležící na katastru města, nejčastěji jde o názvy ulic a náměstí. Základní poznatky o tomto oboru jsou převzaty z publikací českých onomastiků uvedených v seznamu literatury.

Výzkumná část bakalářské práce se zabývá uličním názvoslovím města Sedlčany. Je zde popsán současný stav, ale i proměny uličního názvosloví v průběhu času, zejména v minulém století. Mezi názvy ulic se nachází i několik takových, jejichž historie sahá až do devatenáctého století, je u nich tedy zachycen i stav v tomto období. Časové rozpětí je rozděleno do šesti období ohraničených historickými změnami. Informace o proměnách v názvech ulic a o motivacích pro pojmenování ulic vycházejí zejména z pamětních knih a kronik města Sedlčany, dále z katastrálních map, případně z publikací zaměřených na historii Sedlčan a Sedlčanska. Jednotlivá urbanonyma jsou taktéž rozdělena do kategorií vymezených motivací pro jejich pojmenování s využitím tabulek a grafů. Z těchto poznatků lze vyvozovat trendy v urbanonymii pro jednotlivá období.

Práce vznikla za účelem vytvoření obsáhlého přehledu o ulicích města Sedlčany. V loňském roce Městské muzeum Sedlčany vydalo *Sedlčanský uličník*, v němž jsou zachycena současná urbanonyma s honorifikační motivací. Tato práce je tedy do jisté míry pokračováním, ale doplňuje a rozšiřuje urbanonymii města.

Metodologie

Cílem bakalářské práce je podat obraz o uličním názvosloví města Sedlčany jak v současné podobě, tak v minulosti.

Práce se dělí na dvě části. V první části nazvané K teorii oboru jsou zprostředkovány poznatky o onomastice a jejích součástech, toponomastice a urbanonymii. Jejich stručná charakteristika a rozčlenění napomáhá pochopit vymezení termínu urbanonymum a jeho aplikování do praxe. Základní informace jsou převzaty z *Úvodu do obecné onomastiky* Rudolfa Šrámka, poznatky o urbanonymii z monografie Jaroslava Davida *Smerdov, Brežněves a Rychlonožkova ulice: kapitoly z moderní české toponymie: místní jména, uliční názvy, literární toponyma*.

Výzkumná část se zabývá konkrétním uličním názvoslovím. Názvy ulic jsou rozříděny podle motivace pro pojmenování, a to na dvě hlavní kategorie – orientační a honorifikační. Podtypy orientačně motivovaných urbanonym jsou inspirovány klasifikací Jaroslava Davida, který vyčleňuje celkem čtyři kategorie podle tvaru, polohy, směru a obyvatelstva ulice (David, Harvalík, Čornejová, 2010, s. 131–137). Pro účely této práce byla přidána ještě kategorie podle vlastnosti ulice. Dělení honorifikačních ulic je uspořádáno podle Terezy Nýdlové v diplomové práci *Urbanonyma v Českých Budějovicích*. Rozlišuje čtyři hlavní podtypy urbanonym – deantroponymická, detoponymická, deapelativní, dechrématonymická (Nýdlová, 2012, s. 39–42).

Kategorie urbanonym deantroponymických a dechrématonymických jsou dále děleny z důvodů jejich častějšího výskytu a z nutnosti blíže specifikovat jejich pojmenovací motivaci. Deantroponymická urbanonyma zahrnují názvy podle osobností známých z literárního a kulturního života, podle osobností známých ze starší historie, osobností známých ze světa politiky a vědy, osobností spojených se Sedlčany. Dechrématonymická urbanonyma se dělí na názvy podle historických událostí, podle abstraktních pojmů spjatých s historickou událostí, na názvy podle institucí či organizací, názvy podle vynálezů a válečných strojů. Tuto poslední kategorii jsme přidali za účelem přesného zařazení několika urbanonym z období druhé světové války po roce 1943.

Informace o vývoji uličního názvosloví vycházejí zejména z pamětních knih a kronik města Sedlčany, dále také z map z let 1839, 1935 (Habart, 1994, s. 297), 1941, případně z publikací zaměřujících se na historii města, jako je například kniha *Tenkrát v Sedlčanech* od Jaroslava Nádvorníka (2015).

Celá výzkumná část je rozdělena do šesti období. Jsou vymezena na základě dvou hlavních faktorů, které spolu úzce souvisí, a to významné změny v průběhu historie a významné změny v uličním názvosloví jako celku. První období zahrnuje celé devatenácté století, kdy bylo naše území součástí Habsburské monarchie, až do konce první světové války. Zde začíná období druhé, jež trvá po celou dobu první a druhé republiky, kdy dochází k přejmenováním a rozrůstání města. Třetím obdobím je druhá světová válka do roku 1943. Zde sice nedochází k markantnímu přejmenování ulic, avšak začínají se zde vyskytovat německé překlady, případně změny názvů. Čtvrtým obdobím je pak druhá světová válka do roku 1945, kdy bylo místní obyvatelstvo z velké části vystěhováno a území města se stalo součástí výcvikového prostoru pro jednotky SS. Tato skutečnost zároveň vedla k výrazné proměně názvů ulic. Páté období zachycuje dobu mezi lety 1945–1991, kdy se náš stát stal součástí nového režimu po roce 1948 a docházelo k dalšímu rozrůstání obce. Poslední šesté období nastává v roce 1991 a trvá dodnes, po změně režimu opět dochází k přejmenování a město se dále rozrůstá. Každé období je ukončeno shrnutím výsledků, jejich zaznamenáním do tabulky a grafů zachycujících urbanonyma orientační a urbanonyma honorifikační.

České názvy ulic se řídí pravopisnými úpravami z roku 1993, zápis německých názvů je přejet bez úprav. U každé z ulic je uvedena jejich motivace pro pojmenování. Všeobecné kulturní údaje o osobnostech a věcné informace jsou převzaty z elektronických zdrojů, které jsou souhrnně uvedeny za seznamem literatury.

V závěru práce je obsaženo celkové shrnutí pozorovaných změn v uličním názvosloví města, jsou zde uvedeny obecné trendy pro pojmenování v průběhu dějin a zhodnoceno zastoupení jednotlivých kategorií v rámci urbanonymie města.

1 K teorii oboru

1.1 Historie onomastiky

Onomastika se na našem území svým způsobem objevuje již od dob prvních kronikářů. Toto nejstarší období označujeme předvědecké a dá se rozdělit na dvě části podle metodologie. První z nich se nazývá lidová etymologie. Jedná se o přístup nevědecký, vede mnohdy k chybným závěrům. Hájkova *Kronika česká* je příkladem takové etymologie: oronymum *Říp* je zde vyloženo jako příbuzné se slovesem *zřít*, tedy je to místo, „odkud praotec Čech zřel úrodnou rovinu“ (Pleskalová, 2007, s. 377). Proti tomuto přístupu stál tzv. bakalářský, pseudovědecký přístup. Kupříkladu již Kosmas ve svém díle *Chronica Boemorum* zachycuje jak původ některých antroponym (*Václav* vysvětlen jako „maior gloria“, tedy „více slávy“), tak toponym (název *Podivín* vyloženo jako odvozený od zakladatele *Podivy*). Nedílnou součástí předvědeckého období jsou také exonyma, tedy domácí názvy cizích míst (např. *Leipzig* > *Lipsko*). Exonyma odrážejí dobové vědění o zeměpisných realitách a zároveň jsou svým způsobem vyjádřením tehdejších kulturních či obchodních kontaktů.

V 19. století se onomastika na našem území postupně stává relativně samostatnou disciplínou. Určitou zásluhu mají například Gelasius Dobner (1719–1790), který mj. zpochybnil interpretace vlastních jmen v Hájkově kronice, nebo Josef Dobrovský (1753–1829), který stanovil zásady etymologického výkladu. Za tvůrce oboru je však považován František Palacký (1798–1876), který spojil přístup historický a filologický. Napsal též toponomasticky významná díla *O jménech místních v zemi české a moravské: Rozbor etymologický místních jmen československých* (ČČM, 1834, s. 409–419) a *Popis království Českého...* (1848). Palacký tímto sehrál také významnou společenskou roli, neboť díky jeho přínosům se české názvosloví najednou stalo rovnocenným s tím německým. V druhé polovině 19. století se onomastika dále rozrůstá. Mezi významnými představiteli tohoto období můžeme jmenovat Jana Gebauera (1838–1907), který silně ovlivnil metodologii onomastiky, či Hermenegilda Jirečka (1827–1909). Ten poprvé rozdělil toponymii na názvy místní a pomístní. Toto období je též významné pro dvě další věci – vznik vědecké terminologie oboru a zahájení studia jmen pomístních. Při studiu jmen pomístních se navazovala spolupráce s geomorfologií či dialektologií. Antroponyma byla v tomto období zkoumána poněkud méně, hlavní pozornost byla věnována příjmením (Vincenc Prasek, 1843–1912).

Nejvýznamnějším představitelem první poloviny 20. století byl Antonín Profous (1878–1953). Věnoval se studiu toponomastiky, zejména studiu jmen místních. Jeho nejvýznamnější prací je několikadílňý spis *Místní jména v Čechách. Jejich vznik, původní význam a změny* (1947–1960). Čtvrtý díl vypracoval ve spolupráci s Janem Svobodou a Vladimírem Šmilauerem, sepsání posledního pátého dílu se však nedožil a jeho dílo dokončili právě Svoboda se Šmilauerem. Po druhé světové válce se onomastika, která doposud kolísala mezi jazykovědou, historií, etnografií či jinými obory, stala dílčí součástí lingvistiky. Nejproslulejší osobností oboru se stal výše zmíněný Vladimír Šmilauer (1895–1983), který dal podklad pro moderní metodologii. Jeho stěžejní dílo *Osídlení Čech ve světle místních jmen* (1. vyd. 1960, 2. vyd. 2015) našlo velký ohlas nejen u nás, ale také v Německu, Polsku či Bulharsku. Také přispěl do projektu *Slovanského onomastického atlasu* svou dvojjazyčnou *Příručkou slovanské toponomastiky* (1970). Mezi dalšími významnými onomastiky zmiňujeme také Jaromíra Spala, Václava Davidka či Josefa Beneše.

V současnosti se onomastika zabývá zpracováním místních jmen, dokončováním soupisu pomístních jmen, vydáváním slovníků jmen a příjmení, nově se také objevuje zájem o urbanonymii. Studuje se rovněž užívání jmen v nářečích či v běžné komunikaci. Představitelé současné onomastiky jsou například Miloslava Knappová, Jana Pleskalová, Rudolf Šrámek, Jaroslav David, Pavel Štěpán aj. Úspěšně se rozvíjí také slovenská onomastika (Milan Majtán, Jaromír Krško, Pavol Odaloš aj.).

1.2 Onomastika, toponomastika, urbanonyma

Onomastika jako samostatná lingvistická disciplína je nauka o vlastních jménech, tedy onymech či propriích, která pojmenovávají individuální objekty a která se dále kategorizují. Mezi pojmenované objekty nepatří jen reálné objekty (například konkrétní osoby, obce), ale také jevy (významné dny) či vztahy (dohody). Onomastika zkoumá vytváření názvů, jejich funkce a použití. Slouží k přesnému vymezení pojmenovaných objektů proprii a k jejich zařazení do vztahů (politických, prostorových, ekonomických...).

Propria mají několik funkcí, z nichž nejpřednější je funkce **nominační**, tedy pojmenovací. Pojmenováním se onymický objekt dá identifikovat a vyčlenit jako samostatná realita, která se neopakuje. Na pojmenovaný objekt se dá také názvem odkazovat, s funkcí

nominační je tudíž spjata i funkce **apelová** (deiktická). Propria dále vytvářejí asociace a konotace. Dobrým příkladem je křestní jméno *Alexej*, které vyvolá poměrně silnou konotaci s Ruskem. Tato vlastnost proprií je také znatelná skrze použití honorifikačních názvů. Kupříkladu častá bývají v rámci ČR náměstí pojmenovaná po TGM (David, 2011, s. 167).

Již zmiňované onymické objekty rozdělujeme na dvě skupiny – jednodenotátové a vícedenotátové. Jednodenotátové (též singulativní) jsou jednotlivé neopakované objekty s jedním přiřazeným jménem, tedy konkrétní „jednorázové“ skutečnosti (např. hora *Everest*, jezero *Titicaca*, prezident *Beneš*). Může sice dojít k vícenásobnému použití jednoho názvu, ale vždy označují jiné konkrétní skutečnosti (tzn., existuje více Janů Nováků, ale každý z nich je od sebe diferencován). Vícedenotátové (též mnohodenotátové) objekty jsou takové, které jsou stejného druhu, tj. mají určitou charakteristickou spojující vlastnost, a které se dají hromadně označit jedním pojmem. V rámci této kategorie rozlišujeme, zda jde o objekty různorodé (např. *Opavané*; každý z nich je jiný konkrétní člověk, ale souhrnně se označují podle své městské příslušnosti) či stejnorodé (většinou vzniklé hromadnou výrobou); jejich názvy řadíme mezi chrématonyma, tedy jména pro objekty či jevy vzniklé lidskou činností, které nejsou fixovány na mapách (Šrámek, 1999, s. 13–15).

V této práci se zaměřujeme na specifický poddruh proprií – toponyma. Spolu s astronymy tvoří jednu ze dvou velkých kategorií skupiny geonym, tedy jmen pro objekty ležící v krajině, která lze zaznamenat do mapy. Toponyma dále rozdělujeme na anoikonyma a oikonyma. Anoikonyma jsou propria označující neosídlené objekty; objekty, které nejsou k osídlení určeny. Zpravidla se jedná o místa, která vznikla přirozeně bez zásahu člověka, ale není tomu tak vždy. K anoikonymům se řadí hydronyma (názvy vodních ploch a toků), oronyma (názvy vertikálního členění povrchu), agronyma (názvy pro plochy člověkem využívané, např. pole či lesy), hodonyma (názvy pro komunikace) a choronyma (názvy pro geografické či administrativní celky podle horizontálního členění). Oproti tomu oikonymy rozumíme vlastní jména pro sídelní objekty, a to i pro objekty, které se již k sídelním účelům nepoužívají. Řadí se sem tudíž názvy domů, hradů, zámků, parků, továren či obcí. Propria v rámci obce nazýváme urbanonyma (David, Mácha, 2014, s. 45).

Urbanonyma označují objekty ležící na katastru města. Nejčastěji se jedná o názvy ulic, náměstí a veřejných prostranství, dále se sem řadí také vlastní jména mostů, parků, památníků,

soch či fontán. Vývoj urbanonym je úzce spjat s historickým vývojem měst. Ve městech se zpravidla tvořily jako první názvy motivované směrem či polohou, ať už šlo o názvy ulic či městských bran. Další motivací pro tato propria může být charakteristika obyvatel (profese, národnost) či odkaz na významnější objekty, například mosty, kašny, sochy. Tyto motivační faktory pojmenování mají kromě jiného určitou popisnou funkci; podávají svým názvem informace o vzhledu či obyvatelstvu ulice. Nejstarší jména nalézáme ve středověku, kdy byla motivace pojmenování především orientační. Do určité míry je potom opakem motivace honorifikační.

V urbanonymii se též projevuje užití univerbizace. Jde o proces, při kterém se z víceslovného pojmenování stane pojmenování jednoslovné. Univerbizace má několik možných postupů. Častý je přechod v kompozitum (např. *minerální voda* > *minerálka*) či spřežku (např. *prolití krve* > *krveprolití*) (Hladká, 2017); dále pak přechod na zkratkové slovo, elipsa, desuffixace či sufixace. Obvykle jde o slova z vrstvy obecné češtiny či dokonce slangy, což se projevuje také u urbanonym samotných. Častá je univerbizace se sufixem *-ák* (např. *Václavské náměstí* > *Václavák*), která s sebou nese negativní příznak (Prošek, 2005) a bývá nestandardizovanou variantou (David, Mácha, 2014, s. 65). V rámci urbanonymie Sedlčan se univerbizace vyskytovala hojněji v meziválečném období (*Svatotrojická*, *Svatováclavská*), ale i dnes se vzácněji tyto názvy oficiálně užívají (*Nademlýnská*, *Podsadová*), stejně tak jako se užívají neoficiálně (*Růžová ulice* > *Růžovka*).

1.3 Honorifikační motivace

Tento typ motivace se objevuje zejména v 19. a 20. století, kdy začal být všeobecně větší zájem o politické dění. Za honorifikační motivaci nepovažujeme názvy z období středověké kolonizace či zakládání osad; za první přejmenování s honorifikační motivací ve světě považujeme přejmenování francouzského náměstí *Place Louis XV* na *Place de la Révolution*. Honorifika jsou názvy podle významných osobností, nejčastěji podle českých politiků či spisovatelů (v Sedlčanech např. *náměstí T. G. Masaryka*, *Havlíčkova ulice*; v rámci ČR nejčastěji *Havlíčkova*, *Husova*, *Jiráskova*, *Komenského*, *Masarykova*, *Nerudova*, *Palackého*, *Smetanova* a *Tyršova*). Honorifikační motivace je pak zvláště patrná při změnách režimů. Nese v sobě totiž určitou ideologickou hodnotu, dá se hovořit i o „mytizační“ či „mytologizační“ funkci honorifik. V období druhé světové války se častokrát vyskytují názvy podle německých osobností, ať už

z kulturní či politické sféry, v období po roce 1948 se zase hojně objevují názvy spjaté s politickým děním (a tedy i s politickými či vojenskými osobnostmi) v SSSR či v jiných socialistických zemích. Názvy s honorifikačním motivem jsou tudíž poněkud nestabilní a mnohdy u nich dochází ke změnám. Mytizační funkci honorifiků však nepozorujeme pouze v totalitních režimech. Dobrým příkladem jsou názvy ulic motivované osobnostmi husitského období (*Žižkova*, *Husova*). Například v Táboře, ačkoli jde o historické město husitských vojsk, je minimum uličních jmen motivovaných právě husitstvím, kdežto třeba na pražském Žižkově je možné nalézt mnoho ulic s husitským motivem, což pomáhá vytvářet určitý mýtus, určitou husitskou tradici (David, 2011, s. 180–181).

U názvů s motivací honorifikační je též vhodné dodat, že v naprosté většině případů nemají schopnost plnit základní onymické funkce. Jde o název, který nemá s konkrétním objektem nic společného. Například sedlčanská ulice *Baxova* nenese žádnou informační hodnotu o podobě a směru ulice, stejně tak jako o objektech, které se v ulici nalézají. Jedinou výjimkou v ČR pro toto kritérium jsou ulice nesoucí název *Tyršova* či *Komenského*. V ulicích nesoucích název *Tyršova* (název podle zakladatele tělocvičného hnutí Sokol Miroslava Tyrše) totiž ve většině případů nalezneme Sokolovnu; v ulicích s názvem *Komenského* (název podle Jana Amose Komenského, Učitele národů) se mnohdy nacházejí školy. V Sedlčanech platí oba případy, je však nutno uvést, že 1. ZŠ Sedlčany se oficiálně nachází v ulici *Primáře Kareše* a pouze zasahuje částí budovy do *Komenského náměstí*.

1.4 Dělení urbanonym

Klasifikace urbanonym není tak jednoznačná, jak by se na první pohled mohlo zdát. Doposud není mezi onomastiky zcela jednotný pohled na tuto problematiku. Jedno z možných dělení urbanonym je na přímá a nepřímá. Přímé pojmenování znamená, že byl objekt pojmenován podle rysu jemu vlastnímu (názvy typu *Skalka*), kdežto pojmenování nepřímé pojmenovává objekt podle objektu jiného (názvy typu *Na Skalce*) (David, Harvalík, Čornejová, 2009, s. 463–472). Taková klasifikace je ale často kritizována současnými onomastiky. Jedním z důvodů je například fakt, že *Skalka* a *Na Skalce* vyjadřují totéž, hranice mezi přímým a nepřímým pojmenováním je tedy nejasná.

Nejčastější klasifikační principy pro práce s onomastikou, potažmo s urbanonymy, jsou tři základní – lexikálně-sémantický, morfologicko-slovotvorný a binární. Dalším možným tříděním je pak takové, které použila slovenská lingvistka Ema Krošláková. Ta rozdělila názvy na orientační (motivované polohou, směrem...) a dedikační. Dedikační dále rozdělila na další podtypy (podle osobností z umělecké sféry, podle národních činitelů atd.). Na Slovensku se uplatňuje ještě jeden typ klasifikace. Jde o třídění urbanonymických objektů podle lingvisty a onomastika Pavola Odaloše, které vychází z nominačního systému určeného vývojovými tendencemi. Tyto tendence vidí v šesti protikladných dvojicích (tradicionalizace – neologizace, nacionalizace – internacionalizace, teizace – ateizace, personalizace – depersonalizace, honorifikace – ahonorifikace, schematizace – deschematizace).

Pro urbanonymická bádání má však význam i Šrámkův vztahový model, který vychází z obecného pojmenování v rámci oikonymie. Šrámek vymezuje celkem čtyři kategorie podle sémantického obsahu. Každá z těchto kategorií odpovídá na specifickou otázku ohledně názvu objektu („kde“, „kdo“ / „co“, „jaký“ a „čí“). Tyto otázky se mohou více či méně modifikovat (např. „kde“ na „odkud“). V rámci této klasifikace se může rozlišovat ještě dále podle vztahu názvu a reality (např. ulice *Žatecká* může či nemusí ve skutečnosti vést směrem k Žatci). Tento vztahový model taktéž rozlišuje objekty životné a neživotné.

1.5 Pravidla pro pojmenování ulic

V současnosti se pojmenování ulic řídí zákonem č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení). V souladu s ním přísluší obci rozhodovat o názvech částí obce, ulic a jiných veřejných prostranství, názvy se vždy udávají v českém jazyce. Obce mohou pojmenovávat ulice či části města podle několika faktorů dle vlastního určení, zpravidla jsou převzaty z názvů zaniklých obcí, osad či území, na nichž se dnes obec rozkládá. Pokud se zvolí pojmenování podle nějaké osobnosti, vybírá se předně ze jmen rodáků či osob se vztahem k dané lokalitě. Ulice nesoucí název honorifikačně motivovaný by také měla vypadat dostatečně reprezentačně, aby skutečně honorifikum bylo honorifikem, nikoli výsměchem.

Názvy se též řídí současnými pravidly pravopisu. Výrazy *ulice*, *třída*, *náměstí* atd. píšeme vždy s malým písmenem, a to i v případě, že stojí na prvním místě v názvu (např. *náměstí T. G. Masaryka*, *Havličkova ulice*). V rámci názvu ulice se mohou vyskytnout spojení předložka +

substantivum. V takovém případě píšeme velká písmena v obou slovech (např. *ulice Na Potůčku*).

2 Historie města Sedlčany

Sedlčany jsou město s necelými sedmi tisíci obyvateli (ČSÚ, *Počet obyvatel v obcích – k 1. 1. 2021*) nacházející se na jihu Středočeského kraje nedaleko od pravého břehu Vltavy. Podle Profousova výkladu znamená název Sedlčany „obec Sedlčanů, n. sedlčanů, t. j. lidí bydlících v Sedlci (sedlci) anebo přistěhovaných ze Sedlce“ (Profous, 1957, s. 19–20). V městské kronice je však uvedeno, že by název Sedlčany mohl pocházet z dob kmenových válek, kdy se podkrušnohorští Sedličané přestěhovali do nynější lokace, aby se zde podrobili moci pražských knížat (KMS V, 1945–1979, s. 1). Tato varianta je jedna z několika možných, spíše se ale přikláníme k Profousovu výkladu. Topografie města by odpovídala i tomu, že ono sedlo se nachází přímo v lokaci města, jelikož je obec ohraničena z několika stran kopci. Za zmínku stojí také výklad slova sedlo podle Machkova etymologického slovníku. Označovalo nejen vzhled krajiny, ale také zemědělské hospodářství s domem pro rodinu a čeleď, od toho odvozeno slovo sedlák. Existuje tedy i možnost, že je název odvozen od hospodářské usedlosti (ESJČ, 1997, s. 539). Městem též protéká potok Mastník, jeden z pravostranných přítoků řeky Vltavy.

V minulosti díky své geografické poloze sloužily Sedlčany jako obchodní křižovatka, obzvláště ve směru sever – jih. První dochovaná písemná zmínka o obci je z roku 1294, kdy patřila pánům z Hradce. Už tehdy fungovala jako trhová ves. Zhruba o padesát let později, tedy v polovině 14. století, se Sedlčany staly majetkem rodu Rožmberků, díky čemuž v období husitských válek stály na straně katolíků.

K období husitských válek se poutá historie městských slavností ROSA. Podle pověsti zde došlo k porážce jinak neporaženého Jana Žižky. Ten údajně sám vyslal posla do Benešova, aby se tamní měšťanstvo přidalo k husitskému vojsku táhnoucímu na Sedlčany. Posel však do Benešova nedošel, jelikož zabloudil. Místo v Benešově se ocitl v Sedlčanech, kde předal zprávu o útoku. Sedlčanští se tak včas připravili na boj a před Velikonocemi roku 1420 Žižku porazili. Celý boj se měl odehrávat za ranní rosy, proto název slavností ROSA.

Sedlčany se staly městem v roce 1418, tedy krátce před údajnou porážkou Jana Žižky. Od té doby také mají ve znaku červenou rožmberskou pětilistou růži ve stříbrném poli. Město dále rostlo a postupně se stalo hospodářským a správním centrem oblasti. V 16. století bylo známé výrobou sukna a vařením piva. Působilo zde také literátské bratrstvo, díky kterému se dodnes v Sedlčanech nachází tzv. *Krčínův kancionál*. Ten dostal název od rybníkáře Jakuba Krčina,

jemuž město mezi lety 1580–1604 patřilo. V tomto období se ve spojitosti s městem objevují jména tří významných rodáků. První z nich byl Daniel Sedlčanský nejstarší (? – 1613), humanistický tiskař a vydavatel, tovaryš u Jiřího Melantricha z Aventina. Vydával například *Noviny pořádné celého měsíce září léta 1597* (Praha, 1597), bohužel se však nedochoval žádný exemplář. Druhým byl Petr Kodícil (Codicillus) ze Sedlčan (1533–1589). Byl učencem na Karlově univerzitě, opakovaně rektorem univerzity. Jeho největším akademickým přínosem byly pravděpodobně hvězdářské knihy, věnoval se však i řečtině a psal básně v latině. Stál také u přípravy tzv. české konfese, na jejímž základě později vydal císař Rudolf II. v roce 1609 Majestát na náboženskou svobodu (též Rudolfův majestát). Třetím pak byl Jakub Kodícil (Codicillus) (? – 1576), Petrův bratr. Jakub byl učitelem na lékařské fakultě, syndikem Nového města pražského a malířem zpěvníků. Podle zápisů z městské kroniky je to on, kdo má dnes po sobě pojmenovanou ulici (*Kodicillova*).

Dalším významným bodem v historii města je rok 1850, kdy se Sedlčany staly městem okresním. V druhé polovině 19. století pak obec zažívala velký hospodářský i kulturní rozmach. Významnou osobností tohoto období je houslista a skladatel Josef Suk (1874–1935) narozený v nedalekých Křečovicích. Po něm je pojmenován Kulturní dům Josefa Suka. Asi nejdůležitějším a zároveň nejsmutnějším obdobím pro Sedlčany byla druhá světová válka. V roce 1943 se totiž Sedlčany staly součástí nacistického výcvikového prostoru SS-Truppenübungsplatz Beneschau. Došlo tedy k vystěhování města, zůstat smělo pouze obyvatelstvo užitečné pro německé vojáky, tedy holiči, taxikáři atp. Po válce se vystěhovaní obyvatelé směli vrátit do města, což se i ve většině případů stalo, museli si však mnohdy znovu postavit či značně opravit svá obydlí.

Od roku 1960 Sedlčany nejsou okresním městem, tento status byl přidělen Příbrami v důsledku rychlého růstu města. Dnes jsou Sedlčany obcí s rozšířenou působností (do správního obvodu města spadají obce Dublovice, Jesenice, Klučenice, Kňovice, Kosova Hora, Krásná Hora nad Vltavou, Křepeň, Milešov, Nalžovice, Nedrahovice, Nechvalice, Osečany, Petrovice, Počepice, Prosenická Lhota, Příčovy, Radíč, Sedlec-Prčice, Svatý Jan, Štětkovice, Vysoký Chlumec). V posledních letech se ve větším investuje do rekonstrukcí či renovací města (nový autobusový terminál, nová cyklostezka do Sedlce-Prčice...).

3 Výzkumná část

3.1 Periodizace urbanonym

Názvy ulic jsou rozčleněny do celkem šesti historických období:

- **19. století až počátek 20. století**
- **První republika**
- **Druhá světová válka do roku 1943**
- **Druhá světová válka do roku 1945**
- **1945–1991**
- **Současnost**

Tato období jsou vymezena podle významných změn politického rázu, které jsou reflektovány v uličním názvosloví. V rámci jednotlivých období mnohdy docházelo ke změnám uličních názvů, což bude blíže upřesněno u příslušných období.

3.2 Členění urbanonym

Ulice kromě kategorizace do období budou členěny také do kategorií podle motivace jejich pojmenování. Toto členění má dvě základní kategorie – urbanonyma orientačního typu a urbanonyma honorifikačního typu. Obě tyto kategorie se dále dělí (David, Harvalík, Čornejová, 2010, s. 131–137). Urbanonyma orientačního typu jsou rozdělena na:

- **Urbanonyma podle tvaru**
- **Urbanonyma podle směru**
- **Urbanonyma podle polohy**
- **Urbanonyma podle obyvatelstva**
- **Urbanonyma podle vlastnosti**

Urbanonyma honorifikačního typu jsou rozdělena takto (Nýdlová, 2012, s. 39–42):

- **Deantroponymická**
 - **Osobnosti známé z literárního a kulturního života**
 - **Osobnosti známé ze starší historie**
 - **Osobnosti známé ze světa politiky a vědy**

- **Osobnosti spojené se Sedlčany**
- **Deapelativní**
- **Detoponymická**
- **Dechrématonymická**
 - **Názvy podle historických událostí**
 - **Názvy podle abstraktních pojmů spjatých s historickou událostí**
 - **Názvy podle institucí, organizací**
 - **Názvy podle vynálezů a válečných nástrojů**

3.3 19. století až počátek 20. století

Pro uliční názvosloví v tomto období je typická převaha názvů s orientační motivací a také názvy psané německy, což dokládá katastrální mapa z roku 1839. Tyto německé názvy byly ke konci období přeloženy do češtiny, případně pozměněny, bohužel však, až na několik výjimek, nejsou k dispozici zdroje, ze kterých by se daly konkrétní české názvy ulic zjistit. České překlady německých názvů jsou uvedeny v textu, pokud byly známy i jiné názvy, jsou uvedeny v závorkách vedle názvů německých.

3.3.1 Urbanonyma orientačního typu

Urbanonyma podle tvaru

Breite Gasse (Poštovská, Palackého)

Podle katastru z roku 1839 se tato ulice jmenovala *Breite Gasse*, v překladu tedy *Široká ulice*, což v porovnání s ostatními dobovými ulicemi platilo. Do rozpadu Habsburské monarchie změnila název ještě dvakrát. Nejprve se přejmenovala na *Poštovskou ulici*, jelikož směřovala k budově pošty (urbanonymum podle směru). Později se z ní stala ulice *Palackého* (Nádvorník, 2015, s. 249). Jde tedy o honorifikační motivaci pojmenování (deantroponymické urbanonymum, název podle osobnosti ze světa politiky). Ulice dále vedla k dnes již zaniklému *Ziegen Platz*, tedy *Kozímu náměstí*, a končila u budovy dnešní Sokolovny. Na jejím místě stál pivovar již kolem roku 1418, kdy bylo Sedlčanům uděleno právo vařit a vystavovat pivo. Pivovar v šestnáctém století mimo jiné patřil i rybníkáři Jakubu Krčínovi z Jelčan a Sedlčan. Po výstavbě Lobkowiczského pivovaru na Vysokém Chlumci se sedlčanský pivovar stal Lobkowiczským

cukrovarem. Nutno podotknout, že cukrovar nevynášel, byla tedy místo něj zřízena nakrátko „sirupárna“, jež byla zrušena ze stejného důvodu jako cukrovar. V budově byl nakonec zřízen hostinec a na začátku devatenáctého století podle všeho také mlýn.

Urbanonyma podle směru

Dublowitzer Gasse

V překladu *Dublovická* či *Dublovská ulice*. Směřovala ven z města na západ k nedaleké vesnici Dublovice, odtud název. Na *Dublowitzer Gasse* se v minulosti nacházela jedna ze čtyř městských bran, a to *Dublovská*.

Hradschiner Gasse

Hradschiner Gasse, česky *Hradčanská ulice*, byla rovnoběžná s ulicí *Neustädter Gasse* a vedla takřka přesně ve směru sever – jih. Na severu se spojovala s *Obere Mühl Gasse* a *Untere Mühl Gasse*. Motivace pro pojmenování zde není zcela jasná, nejspíše se jedná o název motivovaný směrem, jelikož ulice míří směrem na pražské Hradčany.

Gemeind Gasse

Do češtiny se dá přeložit *Gemeind Gasse* jako *Obecní ulice*, dodnes lze zachytit mezi místními pamětníky označení *Na Obecnici*. Název je odvozen od obecnice, tedy společně vlastněného území, které patřilo obci. Tento prostor se v Sedlčanech využíval k pasení dobytka. Na ulici se nacházela *Obecnická brána*, další ze čtyř městských bran.

Chlumetzer Gasse

V překladu *Chlumecká ulice*. Šlo o ulici vedoucí ven z města směrem na jih. Motivací pro její název se stalo nedaleké panství *Chlumec* (dnešní městyš *Vysoký Chlumec*), kde se nachází i stejnojmenný hrad přestavěný na zámek.

Kirchengasse

Kirchengasse, v překladu *Kostelní ulice*, dostala svůj název podle gotického kostela svatého Martina. Tento kostel je nejstarší dochovanou památkou ve městě, v minulosti sloužil

jako děkanský chrám sedlčanského děkanství. Také býval opevněný, jelikož byl obehnan hradební zdí, která se bohužel nedochovala. Od roku 1958 je chráněn jako kulturní památka.

Marien Gasse

Marien Gasse, tedy *Mariánská ulice*, dostala název podle kostela Nanebevzetí Panny Marie, ke kterému vedla. Jedná se o barokní kostel pocházející z let 1732–1735, nacházející se na sedlčanském hřbitově. Místnímu obyvatelstvu je znám také pod neoficiálním názvem *Církvička* (Kostelík), což je varianta zdvojnásobení staročeského *cierkev, cěrekev* (kostel) (Rejzek, 2015, s. 115).

Neustädter Gasse

Česky *Novoměstská ulice*. Spojovala dvě náměstí (*Töpfer Platz* a *Neustädter Platz*). Jméno odkazuje na *Nové Město* (německy *Neustädter Vorstadt*), což bývalo předměstí Sedlčan, tedy do určité míry samostatná obec. Sedlčany však toto *Nové Město* zcela pohltily, název však v povědomí obyvatel zůstal a odráží se v urbanonymii dodnes.

Obere Mühl Gasse

V překladu *Horní mlýnská ulice*. Společně s *Untere Mühl Gasse* spojovala *Neustädter Platz* s cestou k *Panskému* (Gärtnerově) *mlýnu*, od kterého je název ulice odvozen. Od *Untere Mühl Gasse* byla odlišena svým vyvýšením.

Prager Gasse

Tato ulice směřovala z hlavního náměstí na sever, tedy ku Praze, odtud název *Pražská*. Technicky vzato byla pokračováním *Marien Gasse*, je však rozdělena zhruba uprostřed vzhledem k přítomnosti *Töpfer Platz*. Na této ulici se v minulosti nacházela třetí z městských bran, řečená *Pražská*, na mapě z roku 1839 uvedená jako *Prager Thor*.

Schul Gasse

Dnes již neexistující ulice, v překladu *Školní*. Název dostala podle tehdejší školy, jejíž budova byla dostavěna roku 1844 (dnešní 1. Základní škola Sedlčany).

Untere Mühl Gasse

Česky *Dolní mlýnská ulice*. Název je odvozen od již zmiňovaného *Panského mlýna*.

Wischohrader Gasse (Sadová)

V této ulici se v minulosti nalézala městská brána, *Vyšehradská*. Ulice směřovala ven z města do polí, která jsou označena *Wischohrader* na mapě z roku 1839. Je tedy možné, že název je odvozen právě z názvu těchto polí, původní motivace pro toto pojmenování však není zcela jasná, nedá se dohledat. Nabízejí se dvě hypotetické možnosti. Jednou z nich je skutečnost, že velmi blízko k *Wischohrader Gasse* se dodnes nachází kostel sv. Martina, jenž býval opevněný a oproti hlavnímu náměstí v mírně vyvýšené poloze. V tomto případě by název Vyšehrad odkazoval právě na kostel. Možnost druhá, ačkoli spíše nepravděpodobná, je název odkazující k historii města. První zmínka o městě Sedlčany pochází z roku 1294, kdy náležely proboštu Vyšehradskému, šlo by tedy o honorifikační motivaci pro pojmenování. Na rohu této ulice dnes stojí restaurace *Na Vyšehradě*, ačkoli samotná ulice již název Vyšehradská nenesení. Ještě v devatenáctém století je zaznamenáno přejmenování ulice na *Sadovou*, patrně pro skutečnost, že směřovala k sadům, jde tedy také o urbanonymum orientačního typu pojmenované podle směru.

Ziegelhütte Gasse

Ulice *Ziegelhütte Gasse* by se dala do češtiny přeložit zhruba jako ulice K Cihelně nebo Cihlářská ulice (*Ziegelhütte* je doslova cihlářská huť). Vedla od tehdejšího *Borowka Platz* směrem na západ ven z města, kde stávala dnes již neexistující Šípkova cihelna, podle níž ulice dostala svůj název.

Urbanonyma podle polohy

Borowka Platz

Borowka Platz (přeloženo přibližně jako náměstí U Borovky) bývalo jedním ze sedlčanských náměstí, náměstím však nezůstalo, jelikož došlo k jeho spojení s *Ziegelhütte Gasse*. Název *Borowka Platz* je odvozen od potůčku Borovka, který zde protékal a který i v pozdějších obdobích sloužil jako motivační zdroj pro pojmenování tohoto prostoru.

Neustädter Platz

Česky *Novoměstské náměstí*. Jak již bylo uvedeno u *Neustädter Gasse*, název je odvozen od *Nového Města*, jde tedy o polohu, kde se předměstí nacházelo.

Wasser Gasse

V překladu *Vodní ulice*. Vedla přibližně ve směru západ – východ od *Töpfer Platz* až k mlýnskému náhonu, podle něhož byla nejspíše pojmenována, šlo tudíž o ulici „vedoucí k vodě“.

Urbanonyma podle obyvatelstva

Töpfer Platz

V překladu *Hrnčířské náměstí*. Název byl s největší pravděpodobností odvozen od hrnčířů, kteří zde sídlili.

Fleischer Gasse

Česky *Řeznická ulice*. Tento název si jako jedna z mála ulic ponechala po celou dobu své existence až do roku 1970, kdy byla kvůli výstavbě obchodního domu *Rozvoj* spolu s ulicí *Školní* zdemolována. Název je odvozen od masných krámů, které se zde vyskytovaly.

Scheuer Gasse

Název by se dal do češtiny přeložit jako *Stodolní ulice*. Jelikož nelze bezpečně dohledat motivaci pro pojmenování, můžeme se pouze domnívat, z čeho název vycházel. Je pravděpodobné, že odkazoval přímo na přítomnost stodol na pozemcích v ulici, což by pro ulici nacházející se na okraji města nebylo nezvyklé.

Ziegen Gasse

V překladu *Kozí ulice*. Šlo o relativně úzkou uličku spojující *Hradschiner Gasse* a *Neustädter Gasse*. Původ názvu není zcela jasný, pravděpodobně mohlo být v ulici větší množství koz. Je také možné, že šlo o posměšný název pro chudou, nevýznamnou ulici.

Ziegen Platz

Ačkoli toto náměstí nese název *Ziegen Platz*, *Kozí náměstí*, nenachází se u *Ziegen Gasse*. *Ziegen Platz* postihl podobný osud, jako *Borowka Platz*, jelikož se postupem času stalo součástí *Breite Gasse* a přestalo být náměstím. Název je nejasný, pravděpodobně zde šlo o podobnou motivaci, jako byla u *Ziegen Gasse*.

Urbanonyma podle vlastnosti

Kleine Ring

V překladu *Malé náměstí*. Nachází se na něm kostel svatého Martina a vstup do původní budovy 1. Základní školy Sedlčany. Pojmenování souvisí s názvem hlavního náměstí, jelikož *Kleine Ring* bylo to menší ze dvou původních náměstí.

Grosse Ring (Velké náměstí)

Velké náměstí je v Sedlčanech dodnes tím hlavním, ačkoli už nenesení název *Velké*. Ještě dnes se na něm nachází morový sloup (Mariánský sloup, Sloup Neposkvrněného početí Panny Marie), dále kašna a budova staré radnice (dnešní muzeum). Podle zápisů z městské kroniky prošlo náměstí velkou proměnou kolem roku 1860, kdy se někdejší hrbolatý povrch s rybníčkem urovnal a náměstí se vydláždilo. Další změna v jeho vzhledu přišla v roce 1903, kdy byla

postavena novorenesanční budova nové radnice podle návrhu architekta Jana Heindla (PKMS I, 1836–1937, s. 9–10). Dnes je tato budova sídlem městského úřadu.

Rosengasse

Původ názvu této ulice není doložen, dá se však vyvodit podle obdobných názvů v jiných obcích. V překladu *Růžová ulice* totiž nemusela být vůbec „růžová“, naopak se pravděpodobně jedná o posměšný název kvůli stavu ulice, například kvůli vzhledu či zápachu.

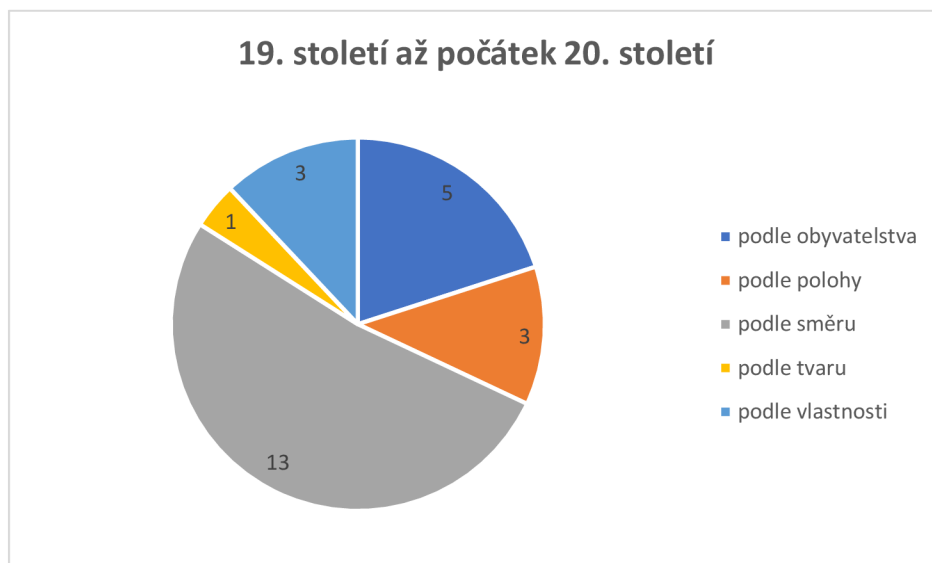
3.3.2 Urbanonyma honorifikačního typu

V tomto období se urbanonyma honorifikačního typu nevyskytovala, resp. nedala se dohledat, s výjimkou ulice *Palackého*, jejíž motivace byla objasněna výše u názvu *Breite Gasse*.

3.3.3 Shrnutí

V uličním názvosloví 19. století a začátku 20. století naprosto dominovala pojmenovávací motivace orientační. Nejčetnější byla urbanonyma podle směru, nejméně četná pak byla urbanonyma podle tvaru. V tabulce a grafu jsou zahrnuty pouze původní německé názvy, jelikož doložených českých názvů se dnes nedá dohledat dostatečné množství k vytvoření statistiky. Nutno však zmínit, že v tomto období zaznamenáváme první urbanonymum s honorifikačním motivem pojmenování, a to v názvu *Palackého ulice*.

Urbanonyma orientačního typu	25
podle obyvatelstva	5
podle polohy	3
podle směru	13
podle tvaru	1
podle vlastnosti	3
Celkový součet	25

3.4 První republika

28. října 1918 vznikla Československá republika v čele s prvním prezidentem T. G. Masarykem. Nedlouho poté, tj. 11. listopadu 1918, skončila první světová válka, což vedlo i k definitivnímu rozpadu Rakouska-Uherska. Československo se stalo jednou z předních ekonomik Evropy, ve dvacátých letech docházelo k hospodářskému vzrůstu, který přerušila až velká hospodářská krize počínající v roce 1929. Sedlčany se v tomto období vzpamatovaly z první světové války, rozvíjely se (vznik knihovny, další zavádění elektřiny do města atp.) a pozvolna se rozrůstaly, o čemž svědčí i zvýšený počet ulic ve městě. Významnou událostí dvacátých let se stala návštěva prezidenta Masaryka, který dohlížel na vojenské manévry nedaleko Sedlčan.

Pokud měla ulice více doložených názvů, budou uvedeny v závorkách.

3.4.1 Urbanonyma orientačního typu

Urbanonyma podle tvaru

Příkrá

Název *Příkré ulice* se jako jedné z mála sedlčanských ulic od jejího vzniku nezměnil. Motivace názvu je patrná, takřka celá ulice se rozkládá na svahu kopce. Dnes se na ní nachází 2.

základní škola Propojení Sedlčany, jejíž budova bývala svého času i budovou sedlčanského gymnázia.

Urbanonyma podle směru

Cihelná

Ulice *Cihelná* dostala svůj název podle svého směru, směřovala totiž na sedlčanský Cihelný vrch.

Církvická

Přejmenovaná z původní *Marien Gasse* si i po změně názvu zachovala svou kategorii, směřuje ke kostelíku Nanebevzetí Panny Marie, tedy k Církvičce.

Jateční

Nově vzniknuvší ulice pojmenovaná podle skutečnosti, že směřovala k jatcům. Jako jedna z mála, až na nepatrnou změnu v období druhé světové války, nezměnila svůj název za celou dobu své existence. Dodnes nese název *Jateční* a stále směřuje k sedlčanským jatcům.

Luční

Ulice *Luční* vedla kolem tehdejšího *Vackova mlýna*, který však dnes již neexistuje. Název byl vyvozen ze směru ulice, jelikož hned za ní začínaly louky. Dnes to již kvůli rozšíření města v období po druhé světové válce neplatí, název však zůstal po celou dobu beze změny.

Nádražní

Původní východní část *Gemeind Gasse* (*Obecní ulice*). Název dostala podle sedlčanského vlakového nádraží, ke kterému ulice dodnes vede a které v letech 2020–2021 prošlo opravami. Nádraží je součástí jednokolejné trati Olbramovice – Sedlčany už od roku 1894.

Pražská (28. října)

Pražská ulice nesla v tomto období dva názvy: zaprvé vžitý název *Pražská* (překlad z *Prager Gasse*), zadruhé honorifikačně motivovaný název *28. října* na oslavu vzniku Československa v roce 1918. Jedná se o název dechrématonymický, podle historické události.

Název *Pražská ulice* byl však opět uveden na mapě z roku 1935 a pokračoval ještě do období druhé světové války.

Školní

Název této ulice byl pouze přeložen z původního *Schul Gasse*.

Svatotrojická (Trojická)

Původní *Wasser Gasse* byla přejmenována nejprve na *Trojickou ulici*, později na *Svatotrojickou ulici*. S největší pravděpodobností se jedná o název motivovaný směrem, neboť ulice dříve skutečně směřovala ke kapličce sv. Trojice. Původní kaplička byla postavena již roku 1700, kvůli svému stavu však musela být v roce 1850 postavena nová. Je však nutno zmínit, že ani jedna z těchto kapliček nestála přímo na této ulici, nýbrž na ulici *Husově*, která na *Svatotrojickou (Trojickou)* ulici přímo navazovala.

Urbanonyma podle polohy

Na Vyhlídce

Ulice *Na Vyhlídce* se objevuje v období první republiky poprvé. V devatenáctém století v těchto místech nebylo nic, kromě dnes již neexistujícího *Zábřežského mlýna*, v první polovině dvacátého století se zde objevila továrna na knoflíky, která během války přešla k výrobě holicích čepelek. Její budova stojí dodnes, nejedná se však již o továrnu. Ulice vedla směrem do kopce, „na vyhlídku“, odkud bylo vidět na celé město a široké okolí. Až na drobnou změnu v období druhé světové války ulice svůj název nezměnila a dodnes se jmenuje *Na Vyhlídce*.

Nademlýnská

Původní ulice *Untere Mühl Gasse*. V tomto případě došlo nejen k překladu (mlýnská), ale i ke změně kategorie. Již nešlo o ulici směřující k Panskému mlýnu, ale o ulici nacházející se nad ním. Od tohoto přejmenování již nezměnila název.

Novoměstská

Ulice *Novoměstská* vznikla z původní ulice *Obere Mühl Gasse*. Na rozdíl od původní *Neustädter Gasse* (*Husova ulice*) nespojovala *Novoměstské náměstí* (někdejší *Neustädter Platz*) s *Chocholouškovým náměstím* (někdejším *Töpfer Platz*), a tudíž nesměřovala k *Novému Městu*, pouze se na něm nacházela. Od tohoto přejmenování již nezměnila název, dodnes je ulicí *Novoměstskou*.

Novoměstské náměstí

Jde o doslovný překlad *Neustädter Platz*, název tedy pro toto období zůstává nezměněn.

Pod Potoky

Ulice *Pod Potoky* je jednou z nově vzniknuvších v období první republiky. Ačkoli název *Pod Potoky* nese dodnes, její podoba byla v minulosti lehce odlišná. Ulicí totiž vedl kromě potoka Mastníka také mlýnský náhon vedoucí k „pivovarskému mlýnu“, odtud motivace názvu. Na ulici se dnes nachází městské autobusové nádraží rekonstruované v roce 2019 a fotbalový stadion Tatran. Je také jednou z těch, které nezměnily název.

Příční

Jedná se o původní *Ziegen Gasse*, tedy *Kozí ulici*, nebo spíše uličku. Stále se jednalo (a dodnes jedná) o nevelkou, relativně úzkou ulici, na níž se vyskytují obyčejné domy se zahradami. Na západním konci ulice se na rohu dodnes nachází restaurace Na Růžku. Příční ulice spojovala dvě ulice s husitskou motivací pro pojmenování, tedy *Husovu* a *Žižkovu*. Název byl nejspíše odvozen od kolmé polohy k těmto dvěma ulicím.

Sadová

Ulice *Sadová* existovala již v 19. století, byla však rozdělena na západní a východní část. Východní část dostala v roce 1933 název *Rašínova*, kdežto západní si název *Sadová* zachovala. Název byl odvozen pravděpodobně od směřování k sadům.

U Borovky

Ulice *U Borovky* vznikla z původního *Borowka Platz* a *Ziegelhütte Gasse*. Název je odvozený od již zmiňovaného potůčku Borovka.

Zábřežská

Nově vzniknuvší ulice vedoucí od *Nádražní ulice* směrem na sever k Zábřežskému mlýnu a k ulici *Na Vyhlídce*. Název dostala podle skutečnosti, že se nacházela z pohledu Sedlčan „za břehem“ potoka Mastníka.

Urbanonyma podle obyvatelstva

Řeznická

Jde pouze o překlad z německého *Fleischer Gasse*.

Urbanonyma podle vlastnosti

Růžová

Jde pouze o překlad z původního *Rosengasse*.

Velké náměstí (Masarykovo náměstí)

Hlavní sedlčanské náměstí si ponechalo svůj původní název do roku 1922, kdy se z *Velkého náměstí* stalo *Masarykovo náměstí* na počest tehdejšího prezidenta T. G. Masaryka. Ten na konci léta téhož roku město navštívil a dohlížel na vojenské manévry jižně od Prahy coby nejvyšší velitel československé armády. Náměstí samo však žádnou razantní změnou neprošlo, snad kromě obehnutí náměstí chodníky ze všech stran.

3.4.2 Urbanonyma honorifikačního typu

Urbanonyma deantroponymická

Baxova

Tato nově vzniknuvší ulice byla pojmenována podle Jana Baxy, řídícího učitele v Sedlčanech a národního pracovníka, otce bratrů Karla a Bohumila Baxových.

Dr. Adolfa Beneše

Svůj název tato ulice dostala na paměť doktora Adolfa Beneše, sedlčanského rodáka, zakladatele fondu Dra Beneše a studentské nadace.

Dr. Chodounského

Další z honorifikačně motivovaných urbanonym odkazujících na sedlčanské rodáky. MUDr Vilém Chodounský byl „lidumil, zasloužilý měšťan sedlčanský“. Byl také zakladatelem čtvrti města, která po něm nesla název.

Havlíčková (Dublovská)

Původní název *Dublowitzer Gasse* byl nejprve přeložen do češtiny, stala se z něj tedy *Dublovská ulice*. K roku 1935 však už zápisy z městské kroniky hovoří o ulici *Havlíčkově*, pojmenované na počest novináře a spisovatele Karla Havlíčka Borovského.

Hromádkova

Tato ulice vedla od *Církvičské ulice* směrem na západ podél budovy tehdejšího okresního soudu. Pojmenována byla podle dalšího sedlčanského rodáka, Augustina Hromádky, zakladatele nadací studentské a 200leté.

Husova

Husova ulice v 19. století nesla název *Neustädter Gasse*, tedy *Novoměstská ulice*. K přejmenování došlo pravděpodobně v rámci celorepublikové snahy tvořit pojmenování podporující husitský mýtus. Mistr Jan Hus osobně se Sedlčany neměl významnou souvislost, ačkoli tento region byl husitskými válkami zasažen. Navíc se nedaleko Sedlčan nachází největší

viklan na území ČR s názvem Husova kazatelna, nazvaný podle ústní tradice o Husově kázání právě na tomto balvanu.

Chocholouškovo náměstí

Náměstí změnilo název z původního *Töpfer Platz* na honorifikačně motivované *Chocholouškovo náměstí*. Odkazuje na novináře a spisovatele 19. století Prokopa Chocholouška, rodáka z nedalekého Sedlce (dnešní Sedlec-Prčice). Chocholoušek (1819–1864) za svůj život hodně cestoval, zejména směrem na jih (Itálie, Balkán), což se pak odrazilo i v jeho tvorbě zaměřené na osudy jižních Slovanů. Byl také jedním z přátel Jana Nerudy. Zemřel v Nadějkově, kde je i pochován.

Kodicillova

Ulice byla a stále je nejkratší ulicí v celém městě. Na mapě byla zaznamenána už v 19. století, chybělo však pojmenování. V zápisech z městské kroniky při přejmenovávání ulic v roce 1933 je tato ulice zmíněna jakožto „odtržená“ od ulice 28. října. Je tedy možné, že status ulice získala až právě v roce 1933. Dodnes vede k budově sedlčanské synagogy, která však jako synagoga dlouho neslouží. V roce 1939 byla darována městu s úmyslem přestavět ji na živnostenskou školu, od roku 1949 zde sídlila pobočka podniku Amati Kraslice. Od roku 1992 v ní sídlí firma Kovotherm, spol. s r. o. Ulice samotná dostala název na památku Jakuba Kodicilla (†1576), učitele na lékařské fakultě, kreslíře a malíře zpěvníků. Jeho bratrem byl Petr Kodicill (1533–1589), rektor Pražské univerzity, matematik a astronom.

Komenského náměstí

Původní *Kleine Ring*. Nový název připomíná Jana Amose Komenského, posledního biskupa Jednoty bratrské, myslitele, a spisovatele, který si svou pedagogickou činností vysloužil přізvisko „Učitel národů“. Mezi jeho nejznámější díla patří *Labyrint světa a ráj srdce* či *Orbis Pictus*. Ačkoli je zde patrná motivace honorifikační, do určité míry lze mluvit taktéž o motivaci orientační, jelikož na náměstí stojí dodnes škola.

Palackého

Nejedná se o ulici *Palackého* z předchozího období, jež nahrazovala původní *Breite Gasse* (Nádvořník, 2015, s. 249). Tato ulice spojovala někdejší *Chlumetzer Gasse* a

Kirchengasse do jedné dlouhé ulice vedoucí od *Komenského náměstí* (někdejšího *Kleine Ring*) ven z města směrem na jih. Motivace pojmenování je stejná, jako u předchozí ulice *Palackého*, je pojmenována k poctě Františka Palackého.

Rašínova

Rašínova ulice vznikla z východní části *Sadové ulice* při přejmenování v roce 1933. Název dostala podle bývalého ministra financí a jednoho z mužů října Aloise Rašína (1867–1923), architekta tzv. Rašínovy měnové reformy z roku 1919.

Šafaříkova

Ulice *Šafaříkova*, původně *Scheuer Gasse*, dostala název podle Pavla Josefa Šafaříka (1795–1861), česky píšícího slovenského spisovatele, slavisty a jazykovědce. Šafařík za svého života cestoval po Evropě, čtrnáct let působil v Srbsku jako učitel na gymnáziu v Novém Sadě. V roce 1833 se přestěhoval do Prahy, navázal přátelství s obrozenci Josefem Jungmannem a Františkem Palackým a roku 1834 začal vydávat časopis *Světozor*. O patnáct let později se dokonce stal poslancem zemského sněmu. Jeho největším přínosem pro období národního obrození je jeho dílo *Slovanské starožitnosti* (1. vydání 1837), ve kterém se zaměřuje na slovanskou historii a literaturu. Toto dílo mělo sloužit jako důkaz rovnosti Slovanů a ostatních evropských národů, velkého ohlasu se dočkalo takřka ve všech slovanských zemích.

Svatováclavská

Ulice *Svatováclavská* vedla od *Komenského náměstí* směrem na jihovýchod k budově nemocenské pojišťovny. Název dostala na paměť 1000. výročí smrti českého knížete Václava, které proběhlo v roce 1929.

Švehlova

Švehlova ulice vznikla rozdělením původní *Gemeind Gasse* vedví. Západní část vedoucí od *Velkého náměstí* k mostu přes potok Mastník dostala název *Švehlova*, východní část byla přejmenována na *Nádražní*. Název *Švehlova ulice* je podle Antonína Švehly (1873–1933), prvorepublikového politika, předsedu Agrární strany, ministra vnitra a dvojnásobného předsedy vlády. Šlo také o dalšího „muže října“, podle něhož v Sedlčanech byla pojmenována ulice.

Tyršova

Tyršova ulice je již čtvrtým dochovaným názvem pro původní ulici *Breite Gasse*. Své jméno změnila v roce 1932 na žádost tělovýchovné jednoty Sokol k uctění zakladatele sokolstva, Miroslava Tyrše (1832–1884). Na místě, kde v minulosti stával pivovar (a také cukrovar a sirupárna), v tomto období již stála sedlčanská Sokolovna, k níž ulice ukazovala směr, stejně tak jako k sokolskému hřišti. Jedná se tedy o jeden z mála honorifikačně motivovaných názvů, které plní do určité míry i funkci orientační podobným způsobem, jako tomu je u *Komenského náměstí*.

Žižkova

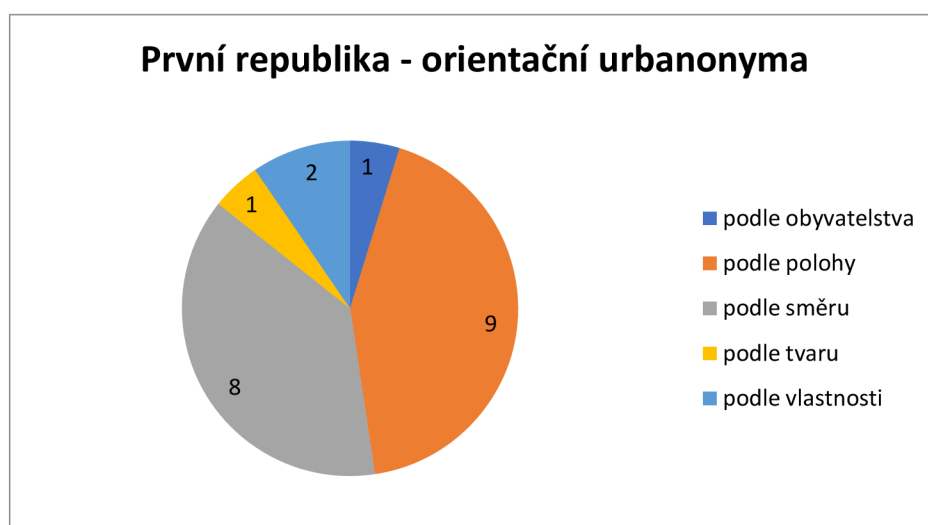
Žižkova ulice v minulém období nesla název *Hradschiner Gasse*. Od předpokládané orientační motivace se posunula k honorifikační motivaci, název dostala po husitském vojevůdci Janu Žižkovi z Trocnova. Je pozoruhodné, že se Sedlčany pyšní příběhem o tom, jak způsobily Žižkovi jeho jedinou porážku, a přesto po něm Sedlčanští jednu z ulic pojmenovali, snad v rámci budování národního husitského mýtu. Ulice byla (a dodnes je) rovnoběžná s ulicí *Husovou*, oba husitské názvy se tedy vyskytují v těsné blízkosti. *Žižkova ulice* již od tohoto přejmenování nezměnila název.

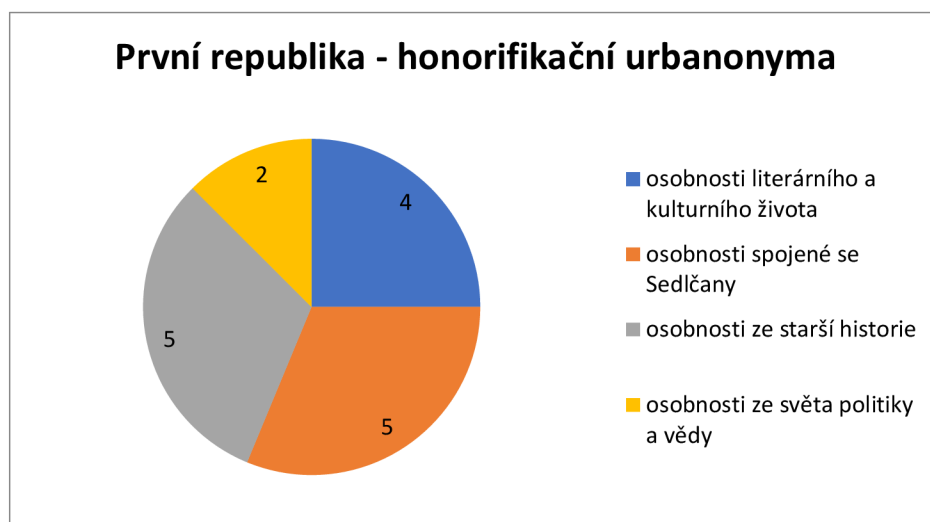
3.4.3 Shrnutí

V období první republiky se začínají v uličním názvosloví objevovat honorifikačně motivované názvy, a to v nemalém množství. Všechna honorifika připomínala nějakou osobu, nejčtenější byly názvy odkazující na osoby spojené se Sedlčany a názvy odkazující na osoby známé ze starší historie. Taktéž se v názvosloví objevují jména dobových osobností, jako je tomu například u ulice *Rašínovy*, *Švehlovy* či u *Masarykova náměstí*. Skrze tato pojmenování se v mladém demokratickém státě bezpochyby do jisté míry udržovala národní hrdost, jakási připomínka, že Češi jako národ mají osobnosti, které stály za udržení v kolektivním povědomí. Nadpoloviční většinu urbanonym však stále tvořily názvy s orientační motivací. V některých případech vznikaly překladem z původních německých názvů, v jiných případech se objevuje

motivace zcela nová. Nejčastějšími názvy jsou potom ty, které vycházejí ze své polohy, což je proti předchozímu období výrazný posun. Celkem za toto období přibylo ve městě dvanáct ulic.

Urbanonyma honorifikačního typu	16
deantroponymická	16
osobnosti známé z literárního a kulturního života	4
osobnosti spojené se Sedlčany	5
osobnosti známé ze starší historie	5
osobnosti známé ze světa politiky a vědy	2
Urbanonyma orientačního typu	21
podle obyvatelstva	1
podle polohy	9
podle směru	8
podle tvaru	1
podle vlastnosti	2
Celkový součet	37

3.5 Druhá světová válka do roku 1943

Druhá světová válka představovala pro Sedlčany, stejně jako pro zbytek českého státu, pravděpodobně nejtemnější období. Město se totiž stalo součástí výcvikového prostoru Waffen-SS na Benešovsku (německy *SS-Truppenübungsplatz Beneschau*, později přejmenováno na *SS-Truppenübungsplatz Böhmen*), což vedlo k vystěhování celé oblasti, jež byla vymezena řekami Vltavou a Sázavou, železničními tratěmi Praha – Tábor a Olbramovice – Sedlčany a silnicí Sedlčany – Příbram (dnešní silnice I/18). Toto vystěhování probíhalo na celém území mezi lety 1942–1944, Sedlčany samotné byly vystěhovány až v roce 1943, což je důvodem k tomu, proč je období druhé světové války v této práci rozděleno na dvě části. Než k vystěhování došlo, město žilo v rámci možností relativně nenarušeným životem, pokud se to tak dá nazvat. Obyvatelé samozřejmě se svou situací spokojeni nebyli, což dokládá například hromadná politická manifestace proti okupačnímu režimu na skalní vyhlídce nad Vltavou nedaleko Sedlčan v září 1939. V rámci zatýkání vysokoškoláků v listopadu 1939 byli zatčeni i dva sedlčanští studenti.

V uličním názvosloví se přešlo k jakémusi dvojímu režimu, kdy zůstávaly názvy české, ale zároveň se vedle nich objevovaly i německé. Německé překlady, případně změny názvů, jsou uvedeny v závorkách u názvů ulic.

3.5.1 Urbanonyma orientačního typu

Urbanonyma podle tvaru

Příkrá (Steile Gasse)

Beze změny.

Urbanonyma podle směru

Cihelná (Zieglengasse)

Beze změny.

Církvičská (Zirkwizker Gasse)

Beze změny.

Jateční (Zum Schlachthof)

Český název zůstal stejný, v němčině došlo ke změně z ulice *Jateční* v předložkové spojení „*K Jatkám*“.

Luční (Wiesen Gasse)

Beze změny.

Nádražní (Bahnhofstrasse)

Beze změny.

Pražská (Prager Gasse)

Beze změny.

Školní (Schul Gasse)

Beze změny.

Svatotrojická (Heilige Drei Faltigkeit Gasse)

Beze změny.

Urbanonyma podle polohy

Na Kopečku (Viktoriagasse)

Na mapě z roku 1941 je zachycena další změna v názvu této ulice. Předchozí název *Tyršova ulice* nejspíše zmizel, jelikož připomínal významnou národní osobnost z dob nedávných, což nacistickému režimu nevyhovovalo. Nový název zněl *Na Kopečku*, snad kvůli skutečnosti, že směrem od náměstí míří ulice dolů z kopce. Německý název *Viktoriagasse* (v překladu *Vítězná ulice*) pak ulice dostala patrně proto, aby nebylo pochyb o celkovém německém vítězství.

Na Potůčku (Am Bach)

Z původního názvu *U Borovky* se stal název *Na Potůčku*, později přeloženo do němčiny jako *Am Bach*. Motivace pojmenování zůstává nezměněna, název stále odkazoval na potůček *Borovka*. Od tohoto přejmenování se název dále nevyvíjel, ulice *Na Potůčku* se tak jmenuje dodnes.

Na Vyhlídce (Zur Aussicht)

Název byl lehce pozměněn v němčině, jelikož se již nejednalo o ulici *Na Vyhlídce*, nýbrž „*K Vyhlídce*“. Motivace tedy byla pozměněna od názvu podle polohy k názvu podle směru.

Nademlýnská (Obermühlegasse)

Beze změny.

Novoměstská (Neistäter Gasse)

Beze změny.

Novoměstské náměstí (Neistäterplatz)

Beze změny.

Pod Potoky (Bach Gasse)

V překladu do němčiny došlo k drobné změně. Místo předložkového názvu *Pod Potoky* bylo užito vztahové adjektivum *Potoční*. Motivace však zůstává stejná.

Příční (Quer Gasse)

Beze změny.

Sadová (Park Gasse)

Beze změny.

Zábřežská (Zábřesker Gasse)

Beze změny.

Urbanonyma podle obyvatelstva

Řeznická (Fleischer Gasse)

Beze změny.

Urbanonyma podle vlastnosti

Růžová (Rosengasse)

Beze změny.

Velké náměstí (Hauptplatz)

Z Velkého náměstí se stalo v překladu Hlavní náměstí, k jistému významovému posunu tedy došlo, motivace je však obdobná.

3.5.2 Urbanonyma honorifikačního typu

Urbanonyma deantroponymická

Baxova (Baxa Gasse)

Beze změny.

Dr. Chodounského (MUDr. V. Chodounský Gasse)

Beze změny.

Havlíčkova (Havlíček Gasse)

Beze změny.

Hromádkova (Hromádka Gasse)

Beze změny.

Husova (Hus Gasse)

Beze změny.

Chocholouškovo náměstí (Chocholoušek Platz)

Beze změny.

Kodicillova (Kodicill Gasse)

Beze změny.

Komenského náměstí (Komenský Platz)

Beze změny.

Krčínova (Krčín Gasse)

Z ulice *Dr. Adolfa Beneše* se stala v tomto období ulice *Krčínova*. Není známo, proč k přejmenování došlo, snad kvůli „vymazávání nedávné historie“, což by pomáhalo nacistickému režimu lépe ovládat místní obyvatelstvo. Motivací pro pojmenování ulice se stal rybníkář Jakub Krčín z Jelčan a Sedlčan, jemuž mezi lety 1580–1604 Sedlčany patřily. Proti sedlčanskému měšťanstvu vystupoval tvrdě, městu odebral například právo várečné, vybudoval však také mlýn a sádky.

Palackého (Palacký Gasse, Tábor Gasse)

Do roku 1941 ulice nesla svůj předchozí název, v roce 1942 je však zaznamenána změna z ulice *Palackého* na *Tábor Gasse*. Přejmenování dává smysl, Palacký byl relativně nedávný vlivný český politik, což německému režimu pochopitelně nevyhovovalo. Motivací pro nový název se stalo město Tábor, k němuž ulice směřovala.

Rašínova (Rašín Gasse)

Beze změny.

Svatováclavská (St. Wenzel Gasse)

Beze změny.

Šafaříkova (Šafařík Gasse)

Beze změny.

Švehlova (Švehla Gasse)

Beze změny.

Žižkova (Žižka Gasse)

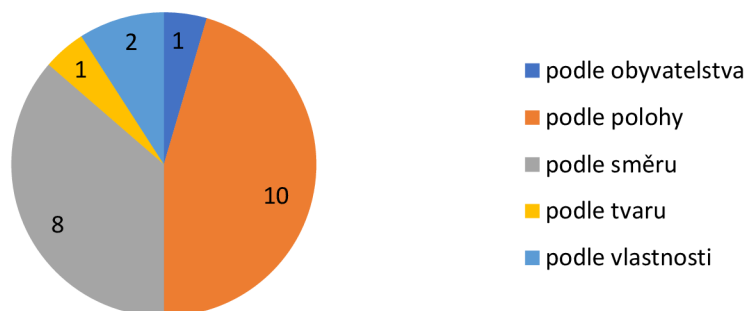
Beze změny.

3.5.3 Shrnutí

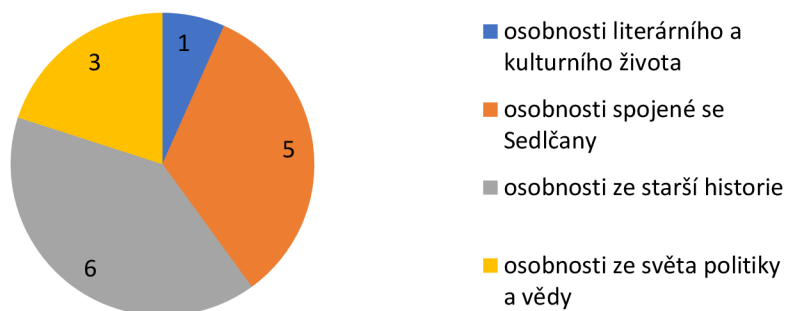
První roky druhé světové války nepřinesly velké množství změn od stavu za první republiky. U většiny názvů se drží stejná podoba, vznikají názvy německé, které jsou ale v naprosté většině případů založeny na názvech českých. Za zmínku však stojí fakt, že došlo k úbytku názvů motivovaných osobnostmi literárního a kulturního života. Mohlo by tudíž jít o jakousi předzvěst toho, jak by vypadalo názvosloví během německé nadvlády, tj. bez honorifik motivovaných českými osobnostmi. Celkový ráz urbanonymie v tomto období je podobný jako za první republiky. Většinu zastupují urbanonyma orientačního typu, z nichž největší podíl mají opět názvy podle polohy. Nové ulice během druhé světové války nevznikly, docházelo pouze k přejmenování.

Urbanonyma honorifikačního typu	15
deantroponymická	15
osobnosti literárního a kulturního života	1
osobnosti spojené se Sedlčany	5
osobnosti ze starší historie	6
osobnosti ze světa politiky a vědy	3
Urbanonyma orientačního typu	22
podle obyvatelstva	1
podle polohy	10
podle směru	8
podle tvaru	1
podle vlastnosti	2
Celkový součet	37

Druhá světová válka do roku 1943 - orientační urbanonyma

Druhá světová válka do roku 1943 - honorifikační urbanonyma

3.6 Druhá světová válka do roku 1945

Rok 1943 představoval pro obyvatele Sedlčanska drastický předěl. Za účelem vytvoření výcvikového prostoru pro jednotky SS byla oblast vystěhována. V Sedlčanech samotných byly vyhlášky o vystěhování vyvěšeny 11. června. Proces vystěhování oficiálně trval do 31. července, kdy bylo město Sedlčany ve prospěch cvičiště administrativně „zlikvidováno“, ačkoli i po tomto datu docházelo k dalšímu přesunu obyvatelstva. Mnozí přišli o svůj majetek a museli hledat nová obydlí, zůstat směli zpravidla ti, kteří byli užiteční a nenahraditelní. Obyvatelstvo se stalo pracovní silou ve prospěch Německa. Nová výcviková oblast představovala v podstatě německou enklávu obklopenou protektorátním územím. Tato změna se odrazila v uličním názvosloví města kompletním vymizením českých názvů, zůstaly pouze názvy německé. Rovněž došlo k dalšímu přejmenování ulic s honorifikačním motivem.

3.6.1 Urbanonyma orientačního typu

Urbanonyma podle tvaru

Steile Gasse

Beze změny.

Urbanonyma podle směru

Park Gasse

Beze změny.

Schul Gasse

Beze změny.

Tábor Gasse

Tento název se vyskytl již v předchozích letech války, definitivně nahrazuje pojmenování ulice po Františku Palackém.

Wiesen Gasse

Beze změny.

Zieglengasse

Beze změny.

Zum Schlachthof

Beze změny.

Zur Aussicht

Beze změny.

Urbanonyma podle polohy

Am Bach

Beze změny.

Bach Gasse

Beze změny.

Neistäter Gasse

Beze změny.

Neistäterplatz

Beze změny.

Obermühlegasse

Beze změny.

Quer Gasse

Beze změny.

Zábřesker Gasse

Beze změny.

Urbanonyma podle obyvatelstva

Fleischer Gasse

Beze změny.

3.6.2 Urbanonyma honorifikačního typu

Urbanonyma deantroponymická

Adolf Hitler Platz

Hauptplatz (Hlavní náměstí) dostalo nově název po vůdci nacistického Německa Adolfu Hitlerovi. Tento název nebyl na území Německa či okupovaných zemí neobvyklý, jelikož takzvaných *náměstí Adolfa Hitlera* se dalo najít několik stovek, Sedlčany tedy v tomto případě byly pouze součástí trendu.

Gorch Fockstrasse

Jedná se o původní ulici *Dr. Chodounského*. Přejmenována byla na počest Johanna Wilhelma Kinaua, německého spisovatele, jenž vystupoval pod pseudonymem Gorch Fock. Psal mezi lety 1910–1915, jeho tvorbu ukončila první světová válka. Během ní sloužil u německého námořnictva a roku 1916 zahynul v bitvě u Jutska. Zajímavé je, že podle zápisů v sedlčanské pamětní knize ani sami Němci pořádně nevěděli, kdo, nebo co *Gorch Fock* vlastně je. Nabízí se tedy otázka, proč pojmenovávat ulici po relativně nevýznamném člověku. Je možné vzít v úvahu ještě jednu motivační možnost pro pojmenování. Roku 1933 byl sestrojen třístěžňový bark nesoucí název Gorch Fock, který přežil druhou světovou válku, připadl v rámci válečných reparací Sovětskému svazu a byl přejmenován na *Tovarišč* (v překladu Soudruh). Po rozpadu Sovětského svazu loď krátce patřila Ukrajině, pro nedostatek prostředků však byla transportována do Německa, kde roku 2003 opět dostala svůj původní název a stala se muzejní lodí v německém Stralsundu.

Heinrich Himmler Strasse

Ani *Církvičská ulice* se nevyhnula přejmenování. Nové jméno dostala podle dalšího vedoucího nacistického představitele, vůdce SS a velitele Gestapa Heinricha Himmlera. Šlo o jednoho z nejotřesnějších zločinců nacistického režimu. Byl jedním z nejhlasitějších propagátorů myšlenky německé rasové nadřazenosti a za jeho vedení se koncentrační tábory proměnily ve vyhlazovací tábory. Nikdy nebyl odsouzen za své zločiny, neboť stejně jako mnozí přední nacisté spáchal sebevraždu.

Hermann Göring Strasse

Tato ulice vznikla opětovným spojením *Švehlovy* a *Nádražní ulice*. Nesla název po jednom z předních nacistických politiků, leteckém esu z první světové války, zakladateli gestapa a vrchním veliteli Luftwaffe Hermannu Göringovi. Göring byl bezpochyby jedním z nejmocnějších mužů nacistického Německa, dost možná i nejmocnější hned po Adolfu Hitlerovi. Ke konci druhé světové války byl zatčen a odsouzen v Norimberku jako válečný zločinec k trestu smrti, kterému se ale vyhnul spácháním sebevraždy pomocí kyanidové kapsle.

Josef Goebbels Strasse

Také orientačně motivovaná *Pražská ulice* dostala název po významném Němci. Josef Goebbels byl jedním z nejvyšších nacistických představitelů, vedl nacistickou propagandu a velmi krátce, tedy jeden den, zastával post říšského kancléře po sebevraždě Adolfa Hitlera, než spáchal sebevraždu i sám Goebbels se svou rodinou.

Kodicill Gasse

Beze změny.

Komenský Platz

Beze změny.

Rašín Gasse

Beze změny.

Reselgasse

Někdejší *Svatotrojiční ulice*. Název nelze s jistotou vysvětlit, nabízí se několik možností pro motivaci. Jako první, nejpravděpodobnější možnost se nabízí Josef Ressel, česko-německý vynálezce, jenž se proslavil vynálezem lodního šroubu. K jeho památce se hlásí nejenom Češi, ale také Rakušané, což by mohlo vysvětlovat, proč volit název podle významného Čecha, když panovala tendence české názvy odstraňovat. Druhým kandidátem by mohl být rakouský spisovatel Wilhelm Ressel, který, ačkoli celý svůj život prožil na území Čech, psal německy a po první světové válce se patrně hlásil k sudetoněmeckému hnutí. Poslední, ačkoli spíše nepravděpodobnou možností byl rakouský sociálnědemokratický politik Hans Resel. Ten však

zemřel v roce 1928 a podle všeho neměl bližší vztah k nacismu, proto se spíše přikláníme k prvním dvěma možnostem.

Rosenbergerstrasse

Husova ulice v tomto období dostala název *Rosenbergerstrasse*. Motivace není zcela jednoznačná, jako pravděpodobný původ jména se jeví jeden z nejlivnějších ideologů nacistického Německa Alfred Ernst Rosenberg. Je považován za původce teorií o rasové nadřazenosti a o nebezpečnosti Židů. Po druhé světové válce byl při Norimberském procesu shledán vinným a v říjnu roku 1946 byl popraven.

Walter Flex Strasse

Ulice *Baxova* v tomto období změnila název na *Walter Flex Strasse*. Opět se jedná o název podle německého spisovatele. Walter Flex byl však výrazně známější než Gorch Fock. Jeho nejznámější dílo *Der Wanderer zwischen beiden Welten* (česky přeloženo přibližně jako *Poutník mezi dvěma světy*) se v Německu po první světové válce stalo velmi populárním. Walter Flex se však konce první světové války nedožil, v roce 1917 zemřel na estonském ostrově Saaremaa na následky zranění po vojenské potyčce.

Žižka Gasse

Beze změny.

Urbanonyma deapelativní

Artilleriestrasse

Honorifikační název ulice *Hromádkova* byl změněn na *Artilleriestrasse*, v překladu *Dělostřelecká ulice*. Pojmenována byla nejspíše k oslavě německého dělostřelectva.

Kanonenstrasse

Předchozí jméno ulice znělo *Krčínova*. V překladu do češtiny znamenal nový název *Kanonenstrasse* „Dělová ulice“, k přejmenování došlo pravděpodobně na oslavu německých válečných strojů.

Panzerstrasse

Předchozí název *Havlíčkova* byl nahrazen *Panzerstrasse*, v češtině *Tanková ulice*, šlo tedy o oslavu německé obrněné techniky.

Urbanonyma dechrématonymická

Barbarastrasse

Tato ulice se původně jmenovala *Svatováclavská* a došlo k přejmenování na *Barbarastrasse*, což je pochopitelné, vzhledem k německé snaze postupně vymazat českou národní tradici. Motivace pro nový název však není zcela dohledatelná. Nejspíše se zde odkazuje na německou rotorovou loď *Barbara* sestavenou v Brémách v roce 1926, která využívala hned tři Flettnerovy rotory, pojmenované po německém konstruktérovi Antonu Flettnerovi.

Hummelstrasse

Ulice *Šafaříkova* dostala název odvozený pravděpodobně ze jména německého samohybného děla *Hummel SdKfz 165*. Tato zbraň vznikla v roce 1942 za účelem mobilní dělostřelecké podpory na východní frontě. Mezi lety 1943–45 se vyrobilo těchto samohybných děl celkem 714. Samotné slovo *Hummel* znamená čmelák.

Narwikplatz

Chocholouškovo náměstí také změnilo název. Motivací pro nové pojmenování se stala bitva o Narvik, norský nezamrzající přístav. Jednalo se o konflikt německé *Kriegsmarine* a britské *Royal Navy* z roku 1940, který, ačkoli se značnými ztrátami, Německo vyhrálo a následně obsadilo Norsko.

Tannenbergerstrasse

Původně šlo o ulici *Růžovou*. Název *Tannenbergerstrasse* nemá jasný původ, může odkazovat na více zdrojů motivace. Jako nejpravděpodobnější motivace by se mohla jevit operace *Tannenberg* z roku 1939, jejíž podstatou byla likvidace polských elit, tedy vzdělavců, herců, studentů, úředníků apod. Tato operace vyústila v přibližně 20 000 obětí. Jako další možnost se jeví bitva u *Tannenbergu* ze srpna roku 1914. Šlo o obrovské německé vítězství

na začátku první světové války, kdy se podařilo Paulu von Hindenburgovi, později německému prezidentovi, drtivě porazit ruská vojska navzdory početní nevýhodě. Název Tannenberg také odkazoval na několik obcí, je však nepravděpodobné, že by sloužily jako motivace pro název této ulice.

Wiking Strasse

Ačkoli byla za druhé světové války tato ulice již jednou přejmenována na *Viktoriagasse*, dostala ještě jeden německý název – *Wiking Strasse*, který odkazoval na pátou SS Panzerdivision Wiking, jež vznikla v roce 1940 a tvořili ji Němci a Západoevropané (Grünberg, 1981, s. 445). Přejmenována byla i budova Sokolovny nacházející se na této ulici, její nový název zněl *Wikinghaus*.

3.6.3 Shrnutí

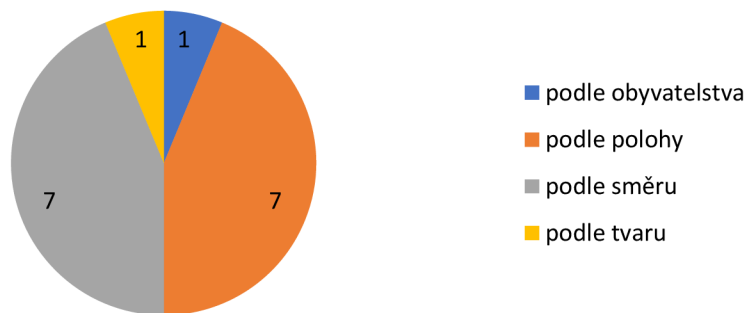
Vliv nacistické ideologie byl zjevný. Orientačně motivované názvy zůstaly bez významové změny, k výrazným proměnám však došlo u honorifikačně motivovaných urbanonym. Z českých osobností zůstaly pouze čtyři (*Rašín Gasse*, *Kodicill Gasse*, *Komenský Platz*, *Žižka Gasse*), z nich tři patří do kategorie osobností známých ze starší historie, nebylo tedy tak akutní vymazat i tato jména na rozdíl od těch aktuálnějších. Není zcela jasné, proč nebyl změněn ani název nesoucí jméno Aloise Rašína. V názvech s deantroponymickou motivací nově dominují významní muži německého národa, zejména představitelé nacistické strany.

Poprvé se také v názvosloví města vyskytují urbanonyma dechrématonymická, nejčastěji podle vynálezů a válečných strojů německého národa. Mytologizační funkce honorifik je patrná, dochází zde k jakémusi „ukotvení“ nacistické ideologie a národní hrdosti.

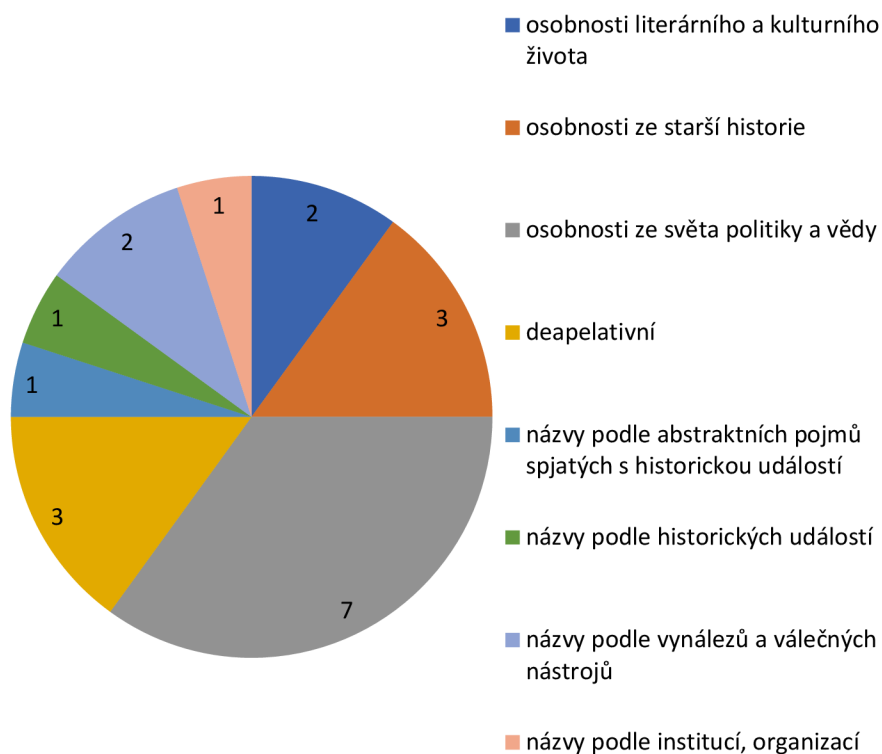
Zajímavý je rovněž celkový poměr honorifikačních a orientačních urbanonym. Pouze v tomto období dochází k převaze honorifik nad orientačními názvy, což je v podstatě nepřekvapivé. Totalitní režim se snažil legitimizovat mnoha způsoby, stav uličního názvosloví byl pouze jedním z nich. Drobnou zajímavostí je také celkový počet ulic. Oproti minulému období město přišlo o jednu ulici, došlo totiž k sjednocení dvou ulic do jedné (*Hermann Göring Strasse*).

Urbanonyma honorifikačního typu	20
deantroponymická	12
osobnosti literárního a kulturního života	2
osobnosti ze starší historie	3
osobnosti ze světa politiky a vědy	7
deapelativní	3
dechrématonymická	5
názvy podle abstraktních pojmů spjatých s historickou událostí	1
názvy podle historických událostí	1
názvy podle vynálezů a válečných nástrojů	2
názvy podle institucí, organizací	1
Urbanonyma orientačního typu	16
podle obyvatelstva	1
podle polohy	7
podle směru	7
podle tvaru	1
Celkový součet	36

Druhá světová válka do roku 1945 - orientační urbanonyma

Druhá světová válka do roku 1945 - honorifikační urbanonyma

3.7 1945–1991

Po druhé světové válce se vrací vystěhovaní obyvatelé, ačkoli nutno zmínit, že ne všichni. Ne každému totiž zůstalo stát jeho původní obydlí. Stovky lidí odchází do pohraničních oblastí, jen do oblasti Litoměřicka 276 obyvatel (Nádvořík, 2015, s. 27). Navzdory tomu město po válce relativně rychle opět vzkvétá, staví se nová sídliště, vznikají nové podniky. Jedním z nich byla například sedlčanská mlékárna, která v průběhu času vystřídala vícero názvů (*Mlékárna Sedlčany*, *Laktos*, později také jako *Povltavské mlékárny Sedlčany*) a je známá dodnes pro sýr Hermelín, jehož výroba se však v posledních letech přesunula mimo region. Další z významných sedlčanských podniků jsou například Kovodružstvo Sedlčany či Sedlčanské strojírny STROS.

Město se rozrůstá rozlohou i počtem obyvatel, což vede ke vzniku nových ulic a připojování samostatných obcí ke městu (například obec Červený Hrádek).

3.7.1 Urbanonyma orientačního typu

Urbanonyma podle tvaru

Příční

Beze změny.

Příkrá

Beze změny.

Urbanonyma podle směru

Církvičská

Církvičská ulice (za války *Heinrich Himmler Strasse*) dostala zpět svůj orientačně motivovaný předválečný název.

Jateční

Beze změny.

Luční

Beze změny.

Nádražní

Ulice *Nádražní* si již uchovala svou spojenou podobu, nebyla rozdělena potokem Mastníkem na dvě části. Ponechala si předválečné jméno jedné z oněch dvou částí a drží si ho dodnes.

Sedlecká

Tato ulice tvořila spolu s ulicí *Gottwaldovou* dvě poloviny předchozí ulice *Palackého* (*Tábor Gasse*). Název byl podobně jako *Tábor Gasse* motivován orientačně, odkazoval na nedaleký Sedlec (dnešní Sedlec-Prčice, ke spojení těchto dvou obcí došlo v roce 1957).

Strojírenská

Jedná se o název s orientační motivací, který je nezměněn dodnes. Samotná ulice vedla od silnice I/18 (dnešní ulice *Votická*) až k podniku STROS-Sedlčanské strojírny, a. s.

Školní

Zanikla v roce 1970 spolu s ulicí *Řeznickou*, místo ní byl postaven obchodní dům Rozvoj, který stojí na tomto místě dodnes.

Vítěžská

Ulice *Vítěžská* vznikla v důsledku rozrůstání města v tomto období. Název dostala podle skutečnosti, že směřuje k obci Vítěž.

Zberazská

Původně se jednalo o ulici *Zábřežskou*, jejíž název reflektoval polohu vůči většině města. Nový název dostala pravděpodobně díky vytvoření silnice do nedaleké obce Zberaz, do které se v dřívějších dobách lidé dostávali jinudy.

Urbanonyma podle polohy

Na Červeném Hrádku

Ulice v tomto období vznikla nově a svůj název si uchovává dodnes. Pojmenovací motivací se stal zámek (a také stejnojmenná čtvrť města Sedlčany) Červený Hrádek. První zmínka o tvrzi a vsi pochází z roku 1285. Ves se původně jmenovala Podhradec, název Červený Hrádek se objevuje až v roce 1788. Po druhé světové válce byla osada připojena právě k Sedlčanům.

Na Potůčku

Beze změny.

Na Skalách

Nově vzniknuvší ulice se nachází na skalách nad Červeným Hrádkem, odtud orientačně motivovaný název, který si zachovává dodnes.

Na Vyhlídce

Beze změny.

Nademlýnská

Beze změny.

Novoměstská

Beze změny.

Pod Hřbitovem

Tato ulice dodnes spojuje ulici *Církvičskou* s ulicí *U Kulturního domu*. Svoje jméno dostala podle polohy, nachází se totiž pod hřbitovní zdí.

Pod Potoky

Beze změny.

Podélná

Vznikla v tomto období. Název dostala podle své vzájemné polohy se silnicí I/18 (dnešní ulice *Příbramská*) a nese ho dodnes.

Potoční

Název, který si ulice drží dodnes, je odvozen od potoku Mastníku, který jí protéká. Na západním konci ulice se potok Mastník stéká se Sedleckým potokem, na jejím východním konci stojí *Pejšův mlýn*.

Sadová

V tomto období se název *Sadová ulice* přesunul ke zcela jiné ulici. Původní *Sadová ulice* totiž byla přejmenována na *Bezručovu*. Nová *Sadová ulice* však svou pojmenovací motivaci nezměnila a dodnes nese svůj orientačně motivovaný název.

U Kulturního domu

S rozrůstajícím se městem vznikla také ulice *U Kulturního domu*. Kulturní dům nese název po skladateli a houslistovi Josefu Sukovi (Kulturní dům Josefa Suka), jehož jméno se odráží i v městském uličním názvosloví.

Zahradní

Také vznikla v tomto období. Název, který si drží dodnes, dostala pravděpodobně podle zahrad nacházejících se přímo v ulici.

Urbanonyma podle obyvatelstva

Řeznická

V roce 1970 spolu s ulicí *Školní* zanikla, na jejím místě byl postaven obchodní dům Rozvoj.

Urbanonyma podle vlastnosti

Průběžná

Jedná se o ulici na severovýchodním okraji města, jež vznikla v rámci rozrůstání Sedlčan. Pojmenovací motivace není zcela jasná, dalo by se uvažovat o tom, že tato ulice tvoří jakousi spojnici mezi bývalou Lhotkou (dříve samostatná obec, dnes součást města) a silnicí vedoucí na Vítěž. Šlo by tedy o ulici, kterou se dá „proběhnout“ z jednoho místa na druhé. Tento název si drží dodnes.

Růžová

U této ulice došlo k návratu k předválečnému pojmenování, které si ponechává dodnes.

3.7.2 Urbanonyma honorifikačního typu

Urbanonyma deantroponymická

Bezručova

Bezručova ulice vznikla přejmenováním dosavadní *Sadové (Park Gasse)*. V tomto období se též značně zvětšila, což pak v roce 1991 povede k rozdělení ulice na tři dílčí. Název dostala podle slezského básníka Vladimíra Vaška, který psal pod pseudonymem Petr Bezruč. Jeho nejznámějším a nejrozsáhlejším dílem jsou *Slezské písně*.

Gottwaldova

Gottwaldova ulice vznikla rozdělením předchozí ulice *Palackého (Tábor Gasse)* na dvě části, druhá nesla název *Sedlecká*. Tato část dostala své jméno podle prvního československého komunistického prezidenta Klementa Gottwalda (1896–1953), jenž byl mimo jiné odpovědný i za smrt desítek svých odpůrců, včetně Milady Horákové či Rudolfa Slánského.

Havlíčkova

Jedna z ulic, které se vrátily ke svým předválečným názvům. Mezi lety 1943–1945 se jmenovala *Panzerstrasse*.

Husova

V tomto období se také *Husova ulice* (za války *Rosenbergerstrasse*) navrátila ke svému předválečnému názvu.

Karla Hynka Máchy

Ulice *Karla Hynka Máchy* vznikla v tomto období, ještě dnes spojuje silnici I/18 (dnešní *Votická ulice*) s městskou přehradou. U názvu k žádným změnám nedošlo, dodnes má tuto podobu.

Kapitána Jaroše

Ulice *Krčínova* (*Kanonenstrasse*) dostala další honorifikační název, tentokrát na uctění památky kapitána Otakara Jaroše, který se těšil značné popularitě v poválečném Československu. V roce 1943 se totiž jako člen československé jednotky v SSSR účastnil pod vedením Ludvíka Svobody bitvy u Sokolova, v níž Otakar Jaroš padl v boji. Ještě v témže roce mu byl udělen titul Hrdina Sovětského svazu. Ulice nese tento název dodnes.

Kodicilova

Beze změny.

Komenského náměstí

Beze změny.

náměstí J. Fučíka (náměstí Josefa Suka)

Mezi lety 1945–1991 došlo u tohoto náměstí k již čtvrtému a pátému přejmenování. Po druhé světové válce se *Narwikplatz* stal *náměstím Julia Fučíka*. Julius Fučík (1903–1943) byl komunistický novinář, kritik a překladatel. Před svou smrtí napsal knihu *Reportáž psaná na oprátce*, která vyšla až v roce 1945 po jeho smrti. Vyskytuje se v ní téma vězení a čekání na smrt. Dočkala se i překladu do mnoha jazyků. Julius Fučík byl pro svou účast v protinacistickém odboji popraven v Berlíně roku 1943. V roce 1971 se toto náměstí stalo *náměstím Josefa Suka*, houslisty, skladatele a pedagoga (1874–1938). Josef Suk studoval na pražské konzervatoři, byl žákem skladatele Antonína Dvořáka. Roku 1892 založil se třemi svými spolužáky z konzervatoře České kvarteto, které svou uměleckou úrovní dosáhlo světového významu. Od roku 1922 učil na pražské konzervatoři, kde byl také čtyřikrát zvolen rektorem. Mezi jeho žáky lze najít i jména jako Jaroslav Ježek či Bohuslav Martinů. Josef Suk během svého života rád trávil čas v Sedlčanech a v roce 1929 získal čestné občanství. Na náměstí se od roku 1978 nachází sousoší Lidé bez domova, které připomíná vystěhování Sedlčanska za druhé světové války. Jeho autorem je jeden z nejvýznamnějších českých sochařů 20. století Břetislav Benda.

Olbrachtova

Nacházela se v západní části města pod Cihelným vrchem. Název byl motivován spisovatelem Ivanem Olbrachtem (1882–1952, vlastním jménem Kamil Zeman), mezi jehož nejznámější díla patří například *Nikola Šuhaj loupežník*.

Sukova

Před válkou tato ulice odkazovala svým názvem *Svatováclavská* na knížete Václava. Po válce došlo k přejmenování podle již zmiňovaného skladatele a houslisty Josefa Suka. Ačkoli tato ulice dnes již nese název *Sukova*, Sukovo jméno se ve městě vyskytuje například v názvu *Sukova náměstí* a v názvu sedlčanského Kulturního domu Josefa Suka.

Šafaříkova

Ulice *Šafaříkova* se vrátila ke svému předválečnému názvu, pohltila však do sebe ulici *Cihelnou* (*Zieglengasse*).

Švermova

Švermova ulice byla přejmenována z předchozí ulice *Hromádkovy* (*Artilleriestrasse*). Nový název nebyl motivován sedlčanským rodákem, nýbrž Janem Švermou, komunistickým politikem. Šverma (1901–1944) byl významný zejména pro svoje působení v čele KSČ v období první republiky, během druhé světové války emigroval nejprve do Francie, poté do Jugoslávie, Bulharska a následně do SSSR, odkud byl v roce 1944 společně s Rudolfem Slánským vyslán na Slovensko. Tam působil jako člen Válečné rady při Hlavním partyzánském štábu během Slovenského národního povstání. Po porážce tohoto povstání zemřel vyčerpáním při přechodu hory Chabenec. Ulice nese tento název dodnes.

Tyršova

Tyršova ulice (za války *Viktoriagasse* a *Wiking Strasse*) se v tomto období vrátila ke svému předválečnému jménu, které si drží dodnes.

Víta Nejedlého

Ačkoli se předchozí název ulice *Rašínova* udržel i během druhé světové války, období socialismu přineslo změnu. Motivací pro přejmenování se stal Vít Nejedlý (1912–1945), hudební

skladatel a dirigent, který provázel československé vojáky na frontách 2. světové války. V roce 1943 převzal hudební četu v 1. čsl. samostatné brigádě, pro kterou skládal sborové písně, pochody, zkomponoval i symfonii. Později dostal sbor název „Armádní umělecký soubor“. Vít Nejedlý zemřel v roce 1945 na břišní tyfus v době bojů o Dukelský průsmyk. Ulice si název drží dodnes.

Žižkova

Beze změny.

Urbanonyma deapelativní

Budovatelů

Ulice *Budovatelů* je jednou z těch, které vznikly v důsledku rozrůstání města v druhé polovině dvacátého století. Nacházela se nad městskou přehradou a pod Sedlčanskými strojírny. Pojmenování nese jistou mytologizační složku, odkazuje na nekonkrétní jedince, kteří pomáhají budovat socialismus.

Dělnická

Dělnická ulice vznikla v tomto období. Pojmenována byla v souladu s komunistickou ideologií na počest všech dělníků. Svým názvem tedy plní mytologizační funkci.

Obránců míru

Ulice *Baxova (Walter Flex Gasse)* dostala po válce nový název, který upomínal všeobecně na bojovníky za mír a jeho obránce.

Všechna tato urbanonyma z obecných personálních jmen sloužila také k oslavě, ale nikoli konkrétních jedinců, nýbrž celých skupin v duchu tehdejšího pojetí ideologie. Takováto jména ulic se vyskytovala v mnoha městech republiky.

Urbanonyma detoponymická

Etropolská

Jedna z nově vzniklých ulic. Název dostala podle družebního (partnerského) bulharského města Etropole. Název zůstává nezměněn dodnes.

Urbanonyma dechrématonymická

28. října

Ulice *28. října* již tento název nesla v období první republiky, kdy nahradila pojmenování *Pražská*. Za druhé světové války ji přejmenovali na *Josef Goebbels Strasse*. Po druhé světové válce byla dána přednost připomínce vzniku první československé republiky před pojmenováním směru, kterým ulice vedla. Ulice si své jméno drží dodnes.

9. května

Předválečný název ulice *Dr. Chodounského* odkazoval na sedlčanského rodáka. Po válce došlo k přejmenování ulice na oslavu Dne vítězství, který však dnes slavíme o den dříve. Datum 9. května je dáno tím, že se v ten den slaví v Rusku, jelikož ke kapitulaci Německa došlo krátce před půlnocí 8. května středoevropského času, takže v Moskvě byl již nový den.

Lidická

Byla přejmenována z předchozí *Svatotrojické (Reselgasse)*. Z pojmenovací motivace se vytratil náboženský motiv, nový název ulice připomínal tragické vyhlazení Lidic v roce 1942 v důsledku heydrichiády. Tento název si ulice drží dodnes.

nám. Rudé armády

Zde dochází k první zaznamenané změně v názvu náměstí. Původní *Novoměstské náměstí* bylo přejmenováno na počest sovětské Rudé armády, též známé jako „armáda míru“. Rudá armáda měla nemalý podíl na vítězství ve druhé světové válce, stejně tak jako měla podíl na osvobození československého území. Navíc tento název pomáhal budovat socialistický mýtus a návaznost Československa na Sovětský svaz.

Revoluční

Další z nově vzniklých ulic. Její název nepřímou odkazuje na ruskou revoluci v roce 1917, během něhož proběhly dvě dílčí revoluce (únorová a říjnová). Díky těmto převratům se v Rusku dostala k moci strana bolševiků pod vedením Vladimíra Iljiče Lenina. Název tedy plní mytologizační funkci.

Sokolovská

Tato sídlištní ulice dodnes odkazuje svým názvem na bitvu u Sokolova z března roku 1943. Byla již zmiňována v souvislosti s ulicí *Kapitána Jaroše*.

Stalingradské náměstí (náměstí Míru)

Hlavní sedlčanské náměstí bylo po druhé světové válce opět přejmenováno. Minimálně do roku 1952 neslo název *Stalingradské náměstí* na oslavu vítězství sovětských vojsk v bitvě o Stalingrad. Tento název byl však opět změněn, do roku 1990 se o tomto náměstí hovořilo jako o *náměstí Míru*, odkazovalo pojmenováním k poválečné situaci a snaze udržet mír.

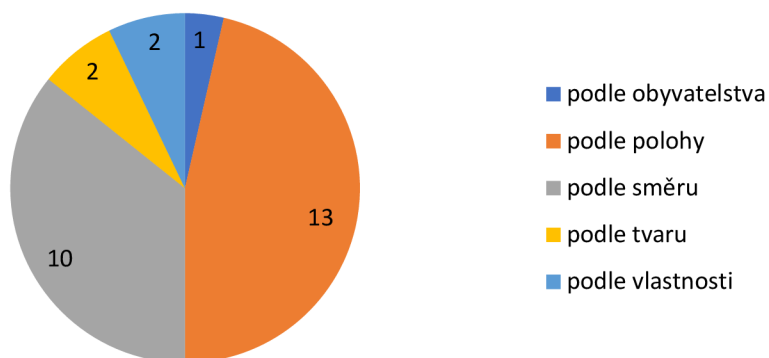
3.7.3 Shrnutí

V tomto období přibývají nové ulice v důsledku rozrůstání města. Celkem se vyskytlo devatenáct nových ulic. Počet honorifikačních a orientačních názvů se drží takřka ve stejném poměru, orientačně motivovaná urbanonyma jsou mírně (o jeden název) početnější. V rámci orientačních názvů opět převažují pojmenování podle polohy, případně podle směru.

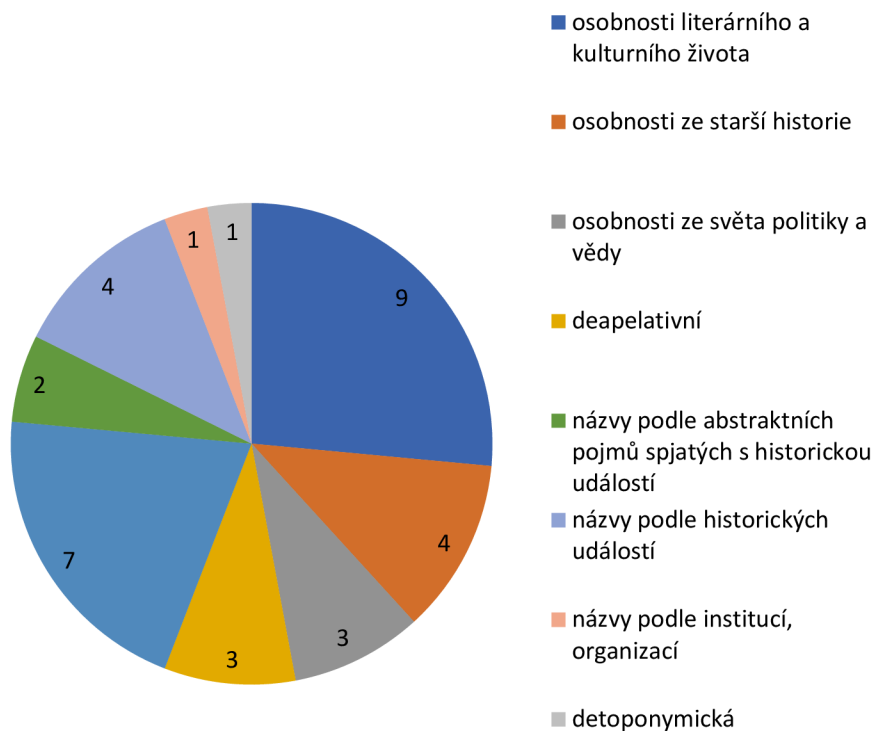
Urbanonyma honorifikačního typu jsou nejvíce zastoupena deantroponymickými. Ve srovnání s minulým obdobím se nejčastěji vyskytují názvy podle osobností známých z literárního a kulturního života. Typicky jde o spisovatele, nově se však objevují také názvy ulic podle hudebních skladatelů (*Vita Nejedlého, Sukova*). Zcela vymizela urbanonyma podle osob spjatých se Sedlčany. Poprvé se v uličním názvosloví objevuje detoponymické urbanonymum (*Etropolská*), které je rovněž jediným tohoto typu.

Urbanonyma honorifikačního typu	27
deantroponymická	16
osobnosti literárního a kulturního života	9
osobnosti ze starší historie	4
osobnosti ze světa politiky a vědy	3
deapelativní	3
dechématonymická	7
názvy podle abstraktních pojmů spjatých s historickou událostí	2
názvy podle historických událostí	4
názvy podle institucí, organizací	1
detoponymická	1
Urbanonyma orientačního typu	28
podle obyvatelstva	1
podle polohy	13
podle směru	10
podle tvaru	2
podle vlastnosti	2
Celkový součet	55

1945-1991 - orientační urbanonyma

1945-1991 - honorifikační urbanonyma

3.8 Současnost

Konec socialistického režimu v Československu znamenal pro Sedlčany další rozrůstání. Otevřely se nové školy (obchodní akademie, základní škola), v devadesátých letech vznikají nové firmy, město se rozrůstá, dochází k rekonstrukcím a revitalizacím (např. železniční stanice, autobusová stanice, *náměstí T. G. Masaryka*). V posledních dvaceti letech však klesá počet obyvatel města, v roce 2021 se dokonce celkové číslo propadlo pod hranici sedmi tisíc obyvatel, ačkoli o Sedlčanech jako o „osmitisícovém městu“, což byl stav pravdivý na konci devadesátých let.

3.8.1 Urbanonyma orientačního typu

Urbanonyma podle tvaru

Příční

Beze změny.

Příkrá

Beze změny.

Urbanonyma podle směru

Církvičská

Beze změny.

Jateční

Beze změny.

K Cihelně

Vznikla odtržením části *Sedlecké ulice*. Směřuje k Šípkově cihelně, odtud název.

Ke Hvězdárně

Tato ulice směřuje k Lidové hvězdárně Josefa Sadila, odtud dostala svůj název.

Kňovická

Další z nových ulic města. Pojmenována byla podle směřování k nedaleké obci Kňovice.

Lhotecká

Název *Revoluční* byl přeměněn na *Lhotecká*. Nové pojmenování je orientačně motivováno, ulice směřuje ke Lhotce, původně samostatné osadě, dnes části města Sedlčany.

Luční

Beze změny.

Nádražní

Beze změny.

Příbramská

Silnice I/18 procházející městem je rozdělena na dvě části kruhovým objezdem. Část směrem na západ od kruhového objezdu se stala ulicí s názvem *Příbramská*, jde tedy o pojmenování určené směrem.

Příčovská

Nachází se na západním okraji města nedaleko severního sídliště. Její pojmenování je motivované směrem, neboť směřuje k nedaleké obci Příčovy.

Sedlecká

Zde došlo ke spojení s *Gottwaldovou ulicí*, ulice si z předchozího období ponechala název motivovaný orientačně.

Strojírenská

Beze změny.

Vítěžská

Beze změny.

Votická

Východní část silnice I/18 procházející městem. Obdobně jako ulice *Příbramská*, také *Votická ulice* dostala svůj název podle směru.

Zberazská

Beze změny.

Urbanonyma podle polohy

Jižní svah

Nová ulice nacházející se, jak název napovídá, na jižním svahu Cihelného vrchu.

Konečná

Nachází se na severovýchodním okraji města, název tedy alespoň dnes odpovídá realitě.

Na Červeném Hrádku

Beze změny.

Na Morávce

Ulice *Na Morávce* patří v rámci města mezi ty nejmladší. Původ jejího názvu však není zcela jasný. Nabízí se několik možností. První varianta, ačkoli spíše nepravděpodobná, je, že ulice dostala svůj název podle osoby jménem Morávek, která zde mohla bydlet či hospodařit. Problémem je, že v těchto místech nestála žádná Morávkova chalupa, jméno Morávek je pro Sedlčany také spíše neznámé, ačkoli pamětní knihy evidují příjmení Moravec. Dále se nabízí vysvětlení, že by „morávka“ mohla znamenat „podmáčené pole“, což by mohlo odpovídat charakteru této lokality, původ slova *morava* se totiž vysvětluje jako „mokrý travnatý místo“; totéž je i název řeky a země (ESJČ, 1997, s. 373), avšak zdrobnělina „morávka“ jinde není doložena. Třetí variantou, možná tou nejpravděpodobnější, by mohla být skutečnost, že nedaleko této ulice byly za dob Jakuba Krčina vinice, což by mohlo připomínat Moravu, jednalo by se tedy o „malou Moravu“.

Na Potůčku

Beze změny.

Na Severním sídlišti + Na Severním sídlišti I, II, III

Oficiální seznam místních ulic města Sedlčany zahrnuje ulici *Na Severním sídlišti* celkem čtyřikrát, jednou bez číselného označení, třikrát s označením. Jde tedy v podstatě o čtyři různé ulice, které jsou však vzájemně úzce spjaté. Sídliště bylo postaveno v osmdesátých letech a už tehdy bylo označováno jako „severní sídliště“, název ulice se však objevuje až po roce 1991.

Na Skalách

Beze změny.

Na Stínadlech

Na Stínadlech je pojmenování, které se objevovalo už v dávných dobách, kdy se ještě nejednalo o samostatnou ulici. Nachází se v těsné blízkosti hřbitova u Církvíčky, kde se nacházela stínadla (zařízení určená k popravám stětím), z čehož vyplývá pojmenování.

Na Vyhlídce

Beze změny.

Nad Přehradou

Ulice *Nad Přehradou* vznikla rozdělením ulice *Budovatelů* na dvě části podle elevace. Spodní část ulice od roku 1991 nese tento nový název, který reflektuje její polohu vůči sedlčanské přehradě.

Nademlýnská

Beze změny.

Novoměstská

Beze změny.

Novoměstské náměstí

Z náměstí Rudé armády se v roce 1991 opět stalo *Novoměstské náměstí*, jde tedy o návrat k původnímu názvu.

Obchodní

Jedna z novějších ulic. Nachází se na ní mj. budova obchodního řetězce Lidl, která slouží jako pojmenovací motivace.

Ořechová

Dvě sedlčanské ulice se nacházejí poněkud dále od zbytku města, v blízkosti osady Roudný. Jednou z nich je právě *Ořechová ulice*, která dostala svůj název podle ořešáků, jež se zde vyskytují.

Pod Cihelným vrchem

Vznikla rozdělením *Bezručovy ulice*. Nový název odráží její reálnou polohu.

Pod Hřbitovem

Beze změny.

Pod Lesíkem

Jedna z nejmladších ulic města se nachází na severovýchodě Sedlčan a navazuje na ulici *Na Vyhlídce*. Název odpovídá její reálné poloze, nalézá se pod lesíkem.

Pod Pilami

Jedna z ulic, které vznikly rozdělením *Bezručovy ulice*. Orientačně motivovaný název reflektuje její polohu.

Pod Potoky

Beze změny.

Pod Strojírnami

Taktéž vznikla rozdělením ulice *Budovatelů*. Jde o horní část, která se nachází výše v kopci než dnešní ulice *Nad Přehradou*. Název tedy odpovídá její poloze vůči sedlčanským strojárnám.

Podélná

Beze změny.

Podsadová

Jedna z novějších ulic. Svůj název dostala podle své polohy vůči ulici *Sadové*, která se nachází o jednu odbočku výše.

Potoční

Beze změny.

Sadová

Beze změny.

U Háječku

Původně šlo o severní část ulice *U Kulturního domu*, nový název byl motivován háječkem, který se dodnes na ulici nachází a jehož součástí je dnes i dětské hřiště.

U Kulturního domu

Ačkoli došlo k rozdělení ulice na tři dílčí, tato část si svůj název zachovala. Pojmenovací motivace zůstává beze změny.

U Roudného

Spolu s ulicí *Ořechovou* tvoří dvojici ulic nacházejících se relativně daleko od ostatního města. Název byl motivován blízkostí k osadě Roudný.

U Školky

V minulém období šlo o západní část ulice *U Kulturního domu*. Stojí zde budova mateřské školky, která posloužila jako inspirace pro nový název.

Za Nemocnicí

V osmdesátých letech vzniklo zhruba souběžně se severním sídlištěm také sídliště „Za Nemocnicí“, jak uvádí městská kronika. Ulice obklopující sídliště dokola dostala totožný, orientačně motivovaný název vztahující se k poloze za Nemocnicí Sedlčany.

Zahradní

Beze změny.

Západní

Jedna z relativně mladých ulic. Ačkoli nejde o nejzápadněji položenou ulici v Sedlčanech, název stále odpovídá reálné poloze oproti většině města.

Urbanonyma podle vlastnosti

Průběžná

Beze změny.

Růžová

Beze změny.

3.8.2 Urbanonyma honorifikačního typu

Urbanonyma deantroponymická

Amerických letců

Jedna z nejnovějších ulic ve městě. Název této ulice odkazuje na posádky dvou spojeneckých bombardérů sestřelených nedaleko Sedlčan 19. dubna 1945, tedy ke konci druhé světové války. Sedm členů posádky prvního bombardéru zemřelo buď při výbuchu, nebo při dopadu. Tři členové posádky však přežili a byli zajati příslušníky SS. Druhé letadlo po zasažení nespadlo hned, jeho velitel Robert A. Norvell nařídil posádce opustit stroj v naději, že jim to dá větší šanci na přežití. Letadlo poté doletělo až nad Plzeň, kde byli Norvell a palubní inženýr Wendell S. Snyder po seskoku také zajati, v zajetí se dočkali konce války a vrátili se domů. Pět letců z posádky druhého letadla bylo hned po seskoku také zajato, konce války se však nedožili, protože byli společně s třemi členy posádky prvního letadla zavražděni na Konopišti. Zajetí unikl jenom Newton B. Parker, který došel až do Tochovic nedaleko Příbrami, kde byl předán americké armádě (Sedlčanský uličník, 2021, s. 3). Celou tuto událost připomíná pomník stojící nedaleko od Hradišťka, původně samostatné vesnice, dnes městské části Sedlčan.

Balabánova

Jedna z nejnovějších ulic. Název připomíná Josefa Balabána, který společně s Josefem Mašínem a Václavem Morávkem tvořil zpravodajsko-sabotážní skupinu „Tři králové“. Balabán navíc v dětství v Sedlčanech žil, měl tedy k městu určitou vazbu. Dnes ho kromě urbanonyma připomíná také pamětní deska na budově 1. ZŠ Sedlčany (Sedlčanský uličník, 2021, s. 4).

Baxova

V současnosti se této ulici místo názvu *Obránců míru* vrátilo původní pojmenování pocházející z období první republiky, připomínající sedlčanského rodáka Jana Baxu.

Děkana Bučila

Ulice *9. května* změnila v roce 1991 svůj název. Dostala jiný honorifikačně motivovaný název, který připomíná děkana Františka Bučila. Do Sedlčan přišel v polovině dvacátých let a působil jako katecheta při výuce náboženství. Děkanem byl jmenován v roce 1940. Přežil druhou světovou válku, ale koncem roku 1950 byl odsouzen za „šíření poplašné zprávy“ na roční odnětí svobody a k peněžitému trestu. V roce 1951 byl v zinscenovaném procesu odsouzen na devět let těžkého žaláře. V roce 1955 zemřel ve vězeňské nemocnici (Sedlčanský uličník, 2021, s. 6).

Havlíčková

Beze změny.

Hermovo pole

Další z nových ulic, leží v jihovýchodní části města. Svůj název dostala podle Karla Hermy. Jeho statek patřil během první republiky a druhé světové války k jednomu z nejlepších na Sedlčansku. Během války i přes riziko trestu smrti poskytoval potravinovou pomoc mnoha obyvatelům v okolí. Jelikož však po nástupu komunistického režimu nesouhlasil se vstupem do JZD, byl zlikvidován. Zemřel za podivných okolností. Pozemky nakonec jeho manželka Zdeňka pod nátlakem režimu odevzdala do JZD (Sedlčanský uličník, 2021, s. 8). Bylo by možné uvažovat i o pojmenování orientačního typu (ulice se totiž nachází přímo na Hermově poli, jak název napovídá), ale spíše se přikláníme k motivaci honorifikační, jelikož převládá právě funkce honorifikační.

Husova

Beze změny.

Karla Hynka Máchy

Beze změny.

Kapitána Jaroše

Beze změny.

Kodicilova

Beze změny.

Komenského náměstí

Beze změny.

Manželů Rebcových

Zbrojářský rod Rebcových na Sedlčansku najdeme již v 18. století. Rebcovo nožířství se pak stalo zárukou kvality, sídlilo na rohu Havlíčkovy a Šafaříkovy ulice. Rebcové stáli také u zrodu Kovodružstva Sedlčany, které vyrábí nože dodnes. Samotný název pro ulici má vztah k manželům Boženě a Augustinovi Rebcovým, kteří se během druhé světové války účastnili protinacistického odboje. Za heydrichiády byli zatčeni a popraveni (Sedlčanský uličník, 2021, s. 14).

náměstí T. G. Masaryka

V roce 1990 navštívil Sedlčany prezident Václav Havel, který dosavadní *náměstí Míru* přejmenoval na *náměstí T. G. Masaryka*, čímž symbolicky uctil prvního československého prezidenta. Obdobný název náměstí neslo již za doby první republiky (Sedlčanský uličník, 2021, s. 15).

Olbrachtova

V roce 1991 došlo k rozdělení této ulice na dvě dílčí. Jedna část si nechala název *Olbrachtova*, druhá dostala nový (*Seifertova*). Zajímavostí je, že tyto dvě části sice nesly stejný název, ale nikdy se nepojily, což možná vedlo k vyřešení tohoto „nedorozumění“ přejmenováním jedné z částí.

Pešatova

Jde o jednu z nejmladších a prozatím nejkratších ulic ve městě. Svým názvem odkazuje na Jaroslava Pešatu, syna duchcovského horníka, který přišel do Sedlčan roku 1938. Zde se

zapojil do odboje sokolské skupiny JINDRA. Po osvobození se vrátil do Duchcova a stal se župním náčelníkem Jednoty krušnohorské. Byl také jedním z hlavních organizátorů XI. Všesokolského sletu v roce 1948. Po nástupu komunistického režimu byl obviněn z organizování protistátní skupiny z členů Sokola. Po roce žaláře zemřel v roce 1954 na následky fyzického týrání (Sedlčanský uličník, 2021, s. 17).

Petra Bezruč

U této ulice došlo jen k minimální změně. Z předchozího názvu *Bezručova* se stal název *Petra Bezruč*, pojmenovací motivace však zůstává naprosto stejná. Sama ulice se ale změnila výrazněji, jelikož byla rozdělena na tři části (*Petra Bezruč*, *Pod Cihelným vrchem*, *Pod Pilami*).

Primáře Kareše

Roku 1991 změnila ulice *Sukova* svůj název na *Primáře Kareše*, jenž odkazuje na sedlčanského rodáka MUDr. Bohuše Kareše. Ten se po skončení druhé světové války stal okresním lékařem a později primářem interního oddělení Okresního ústavu národního zdraví. Byl činný též v kulturním životě města. Nálezem laténské keramiky nedaleko své chaty poblíž obce Hrazany nepřímo inicioval průzkum dosud neznámého keltského hradiště (Sedlčanský uličník, 2021, s. 19).

Profesora Plavce

Jedna z nejnovějších ulic města Sedlčany byla pojmenována podle jednoho z nejznámějších astronomů českého původu profesora Miroslava Plavce. V roce 2012 udělilo město profesoru Plavcovi in memoriam čestné občanství u příležitosti oslav padesáti let existence Lidové hvězdárny Josefa Sadila, na jejímž vzniku a rozvoji se významně podílel (Sedlčanský uličník, 2021, s. 20).

Seifertova

Původně součást ulice *Olbrachtovy*. Nový název dostala podle významného básníka Jaroslava Seiferta, jediného českého držitele Nobelovy ceny za literaturu.

Sukovo náměstí

Zde došlo k nepatrné změně, která přispěla ke zkrácení víceslovného pojmenování *náměstí Josefa Suka* na jednodušší *Sukovo náměstí*.

Šafaříkova

Beze změny.

Švermova

Beze změny.

Tyršova

Beze změny.

Víta Nejedlého

Beze změny.

Žižkova

Beze změny.

Urbanonyma deapelativní

Dělnická

Beze změny.

Hasičská

Jedna z nejnovějších a zároveň nejkratších ulic ve městě. Nachází se na ní budova s garážemi, jež náleží Hasičskému záchrannému sboru města Sedlčany.

Urbanonyma detoponymická

Etropolská

Beze změny.

Urbanonyma dechrématonymická

28. října

Beze změny.

Lidická

Beze změny.

Sokolovská

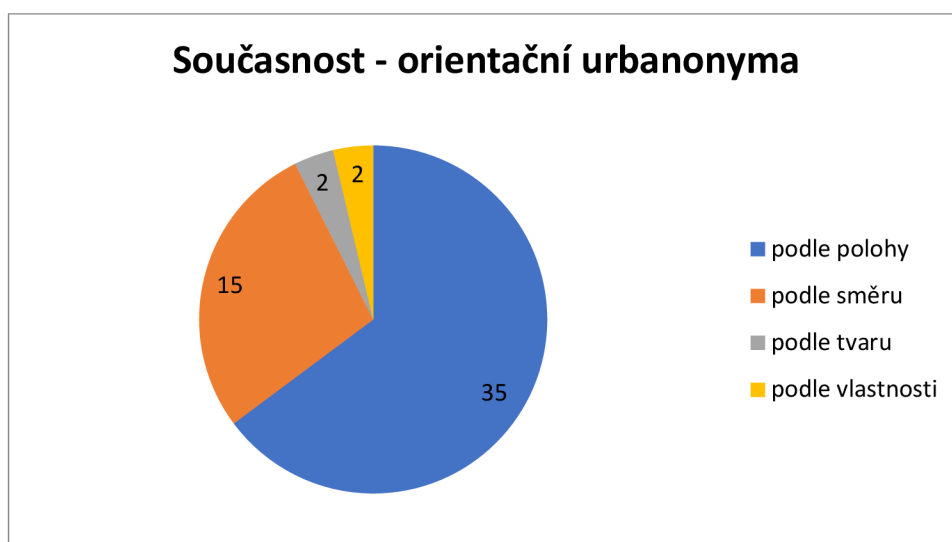
Beze změny.

3.8.3 Shrnutí

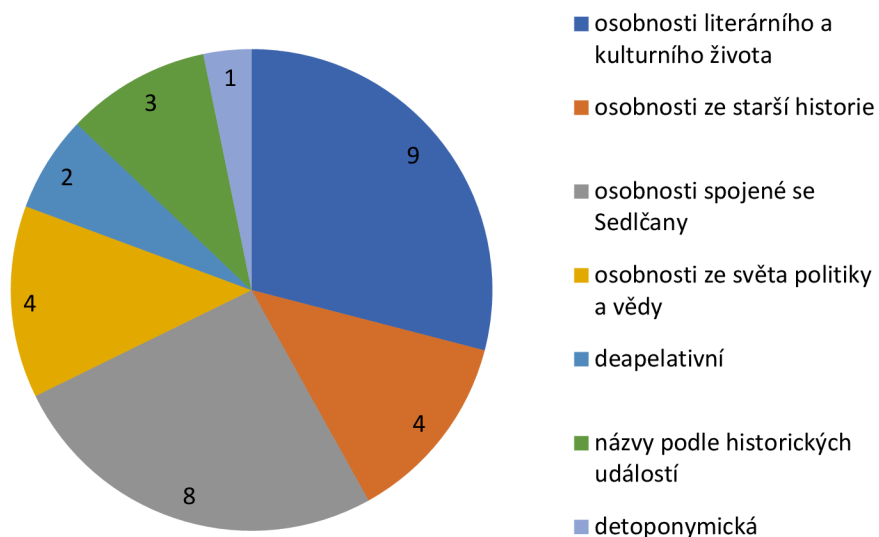
V současnosti se ve městě nachází 85 ulic. Na rozdíl od předchozích období se výrazně změnil podíl honorifikačních urbanonym, dnes tvoří přes třetinu všech názvů. Nejčastějším honorifikačním motivem jsou opět názvy deantroponymické, podobně jako v minulém období si prvenství drží osobnosti literárního a kulturního života. Nutno však podotknout, že se v hojné míře vyskytují též názvy podle osobností spojených s městem. K přejmenování docházelo zejména u ulic, které nějakým způsobem připomínaly minulý režim (např. *Gottwaldova*), ačkoli značná část z nich přetrvává dodnes (např. *Dělnická*).

Zejména u nově vzniknuvších ulic se projevuje pojmenovací motivace orientační, naprosto převládají urbanonyma podle polohy, která sama o sobě čítají více ulic než všechna urbanonyma s honorifikačním motivem dohromady.

Urbanonyma honorifikačního typu	31
deantroponymická	25
osobnosti literárního a kulturního života	9
osobnosti ze starší historie	4
osobnosti spojené se Sedlčany	8
osobnosti ze světa politiky a vědy	4
deapelativní	2
dechématonymická	3
názvy podle historických událostí	3
detoponymická	1
Urbanonyma orientačního typu	54
podle polohy	35
podle směru	15
podle tvaru	2
podle vlastnosti	2
Celkový součet	85

Současnost - honorifikační urbanonyma

Závěr

Bakalářská práce se zabývala názvy ulic a náměstí města Sedlčany. Sedlčany v současnosti zahrnují celkem 85 ulic, toto číslo však v minulosti bývalo výrazně nižší.

Nejstarší souhrnný stav uličního názvosloví tohoto města pochází z roku 1839, kdy se zde nacházelo pouhých 25 ulic. Tehdy měly německé názvy, které byly ve všech případech kategorizovány jako orientačně motivované. Nejčastější motivací byl směr, kterým ulice směřovala. V devatenáctém století však také dochází k výskytu prvního honorifikačně motivovaného urbanonyma (ulice *Palackého*).

Po vzniku samostatného Československa se město rozrůstalo, což vedlo ke vzniku nových urbanonym. Z předchozích 25 ulic se stalo 37 a došlo k výraznému nárůstu názvů s honorifikační motivací. V období první republiky je evidováno 16 těchto názvů, tvoří tedy přibližně 43 % urbanonym. Všechny názvy tohoto typu odkazovaly na nějakou osobu, nejčastěji známou ze starší historie (např. ulice *Kodicillova*) či na osobu spjatou se Sedlčany (např. ulice *Baxova*). I přesto však v názvosloví převládala orientační motivace pro pojmenování. Na rozdíl od devatenáctého století však již nedominovala pojmenování podle směru ulice, nýbrž podle polohy (celkem 9 ulic).

Po relativním klidu v období první republiky přišla druhá světová válka. Ta znamenala pro urbanonymii zastavení růstu, celkový počet ulic zůstal nezměněn. Do roku 1943 existoval v názvosloví jakýsi dvojitý stav, kdy se sice používaly původní české názvy, ale objevují se vedle nich zároveň i názvy německé. Ačkoli poměr honorifikačně motivovaných názvů a orientačně motivovaných názvů zůstal takřka nezměněn (zmizelo jedno honorifikační urbanonymum, přibylo jedno orientační urbanonymum), poměry uvnitř těchto kategorií se však změnily. Výrazně ubylo názvů podle osobností z literárního a kulturního života, což se z dnešního hlediska dá považovat za jakousi předzvěst toho, kam se měla urbanonymie (a potažmo obecně kultura) za německé nadvlády ubírat dál.

S příchodem roku 1943 se uliční názvosloví města drasticky proměnilo. Po vystěhování obyvatel města za účelem integrace do výcvikového prostoru pro jednotky SS kompletně vymizely české názvy. Nově také převládala honorifikační urbanonyma čítající 20 názvů z celkových 36 (celkový počet se snížil v důsledku spojení ulice *Nádražní* s ulicí *Švehlovou*,

vznikla tak *Hermann Göring Strasse*). Tento poměr v podstatě není překvapivý, totalitní režim se snažil touto cestou legitimizovat a pomáhal tak upevňovat nacistickou ideologii. V rámci honorifikačních urbanonym se hojně vyskytovaly názvy podle německých pohlavárů (např. *Hermann Göring Strasse*, *Heinrich Himmler Strasse*), nově se vyskytlo pojmenování podle vynálezů a válečných strojů (např. *Hummelstrasse*). Orientační urbanonyma, která zbyla, zachovala svůj význam od minulého období.

Po druhé světové válce se město rozrůstalo, vznikala sídliště, zakládaly se nové firmy. Do roku 1991 přibýlo 19 nových ulic, celkový počet se tedy rozrostl na 55. Také v tomto období je patrné silné zastoupení honorifikační motivace pro pojmenování. Poměr honorifikačních urbanonym a orientačních urbanonym byl takřka 1:1, orientačních urbanonym ve městě existovalo o jedno více. Pro období socialismu byly typické názvy podle osobností literárního a kulturního světa, nově se objevují v uličním názvosloví hudební skladatelé (např. ulice *Sukova*). Rovněž je patrný mytologizační aspekt některých názvů (např. ulice *Budovatelů*), který byl využit již za druhé světové války (např. u ulice *Viktoriagasse*). Objevilo se taktéž první a zároveň jediné detoponymické urbanonymum (ulice *Etropolská*).

V současnosti se Sedlčany stále rozrůstají, v obci se nachází dohromady 85 ulic. Na rozdíl od předchozích dvou období se v rámci názvosloví redukuje podíl honorifikačních urbanonym, tvoří přibližně 36 % všech názvů. Nejčastějšími pojmenováními s touto motivací jsou názvy podle osobností literárního a kulturního života, případně názvy podle osob spjatých se Sedlčany (např. *Seifertova*, *Amerických letců*). Téměř dvě třetiny názvů jsou orientačně motivovány. V rámci této kategorie naprosto dominují názvy podle polohy ulice (např. *U Háječku*, *Na Červeném Hrádku*) čítající 35 urbanonym, což je samo o sobě více, než kolik má celá skupina honorifik dohromady.

V průběhu času lze pozorovat jisté trendy v pojmenování ulic. Výchozí soubor uličního názvosloví města Sedlčany obsahoval pouze orientačně motivovaná urbanonyma. S příchodem nového století však již bylo patrné, že československý stát bude potřebovat vyzdvihování svých osobností k upevňování národní hrdosti, svým způsobem se legitimizovat. Tato potřeba se však netýkala pouze období první republiky, mnohem důslednější příklad upevňování režimu můžeme vidět v období druhé světové války, zejména po roce 1943. Honorifikační urbanonyma posloužila také při budování socialistického mýtu, jak lze vypořadovat z počtu honorifik

v období mezi lety 1945–1991. Po rozpadu socialistického bloku však dochází k jasné změně trendu. Opět převládají urbanonyma, která plní funkci orientační, honorifikační názvy bez výrazné inklinace k minulému režimu zůstávají. Pokud honorifikačně motivované názvy ulic vznikají, odkazují převážně na osoby spjaté s městem Sedlčany.

Snižování podílu honorifikačních názvů v posledních třiceti letech má několik důvodů. Zaprvé je patrná snaha vymanit se ze socialistické ideologie, dochází tedy k přejmenování ulic a náměstí, které ji připomínají (např. *náměstí Míru* > *náměstí T. G. Masaryka*, *náměstí Rudé armády* > *Novoměstské náměstí*). Zadruhé lze usoudit ze zkušeností minulého století, že honorifikační názvy nejsou „stabilní“. Při změně režimu dochází ke změnám v uličním názvosloví a týkají se převážně názvů honorifikačních. Orientační názvy spíše zůstávají beze změn. V současném trendu ústupu honorifik může do určité míry hrát významnou roli také snaha o vytvoření stabilnějšího názvosloví, ve kterém se názvy budou měnit minimálně.

Literatura

DAVID, Jaroslav a Přemysl MÁCHA. *Názvy míst: paměť, identita, kulturní dědictví*. Brno: Host, 2014. ISBN 978-80-7491-425-6.

DAVID, Jaroslav. *Smrdov, Brežněves a Rychlonožkova ulice: kapitoly z moderní české toponymie: místní jména, uliční názvy, literární toponyma*. Praha: Academia, 2011. ISBN 978-80-200-1913-4.

DAVID, Jaroslav, 2011. Klasifikace honorifikačních toponym. *Slovo a slovesnost*. 72(1), 13-27.

DAVID, J. Honorifikace jako určující rys moderní urbanonymie. In: DAVID, J. – HARVALÍK, M. – ČORNEJOVÁ, M. (eds.). *Mnohotvárnost a specifická onomastiky*. Ostrava – Praha: Filozofická fakulta Ostravské univerzity, 2009, s. 131–137.

Grünberg, Karol. *Hitlerova černá garda*. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1981.

HABART, Čeněk. *Sedlčansko, Sedlecko a Voticko: popis a dějiny krajiny mezi stříbropěnnou Vltavou a památným Blaníkem a vyličení života jejího lidu*. Sedlčany: AlfaPrint Sedlčany, 1994. ISBN 80-901-7340-3.

MACHEK, Václav. *Etymologický slovník jazyka českého*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1997. Fotoreprint podle 3. vydání z roku 1971.

NÁDVORNÍK, Jaroslav. *Tenkrát v Sedlčanech*. Sedlčany: Městské muzeum Sedlčany, 2015. ISBN 978-80-903679-9-9.

PASTYŘÍK, Svatopluk. *Rukověť pro onomastické semináře*. Hradec Králové, 2010.

PROFOUS, Antonín, Vladimír ŠMILAUER a Jan SVOBODA. *Místní jména v Čechách: jejich vznik, pův. význam a změny*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1957, IV. díl.

PROŠEK, Martin. O jednom typu univerbizovaných pojmenování míst na -ák. *Naše řeč*, 2005, 88, (2), s. 57–66.

REJZEK, Jiří, 2015. *Český etymologický slovník*. Třetí vydání (druhé přepracované a rozšířené vydání). Praha: Leda. ISBN 978-80-7335-393-3.

SPAL, Jaromír a Václav MACHEK. K výkladu místních jmen na -any. *Naše řeč*, 1955, 38, č. (9–10), s. 274–280.

ŠINDELÁŘOVÁ, Jaromíra, ed. Klasifikace českých a slovenských urbanonym. In: DAVID, J., M. HARVALÍK a M. ČORNEJOVÁ. *Mnohotvárnost a specifická onomastiky*. Ostrava–Praha: Filozofická fakulta Ostravské univerzity, 2009, s. 463–472.

ŠRÁMEK, Rudolf, PLESKALOVÁ, Jana a kol. *Kapitoly z dějin české jazykové a bohemistiky*. Praha: Academia, 2007, s. 377–425. ISBN 978-80-200-1523-5.

ŠRÁMEK, Rudolf. *Úvod do obecné onomastiky*. Brno: Masarykova univerzita, 1999. ISBN 80-210-2027-X.

ZOUZAL, Tomáš, 2016. *Zabráno pro SS: zřízení výcvikového prostoru Böhmen v letech 2. světové války*. Praha: Naše vojsko. ISBN 978-80-206-1631-9.

Bakalářské a magisterské diplomové práce:

BALÍNKOVÁ, Petra, 2012. *Urbanonyma v městě Týn nad Vltavou*. Branišovská 1645/31A, České Budějovice 2, 370 05 České Budějovice. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Filozofická fakulta, Ústav bohemistiky. Vedoucí práce Marie Janečková.

KLÍMA, Jan, 2014. *Názvy ulic v městě Protivín*. Branišovská 1645/31A, České Budějovice 2, 370 05 České Budějovice. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Filozofická fakulta, Ústav bohemistiky. Vedoucí práce Marie Janečková.

KUNEŠ, Václav, 2013. *Názvy ulic ve Volyni*. Branišovská 1645/31A, České Budějovice 2, 370 05 České Budějovice. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Filozofická fakulta, Ústav bohemistiky. Vedoucí práce Marie Janečková.

NÝDLOVÁ, Tereza, 2012. *Urbanonyma v Českých Budějovicích*. Branišovská 1645/31A, České Budějovice 2, 370 05 České Budějovice. Diplomová. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Filozofická fakulta, Ústav bohemistiky. Vedoucí práce Janečková Marie.

Elektronické zdroje:

Jaroslav David (2017): URBANONYMUM. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny.

URL: <https://www.czechency.org/slovník/URBANONYMUM>

Zdeňka Hladká (2017): UNIVERBIZACE. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny.

URL: <https://www.czechency.org/slovník/UNIVERBIZACE> (poslední přístup: 5. 12. 2021)

Český statistický úřad: *Počet obyvatel v obcích - k 1.1.2021*. Praha. 30. dubna 2021. Dostupné online. [cit. 2021-09-11] (stránka: <https://www.czso.cz/csu/czso/pocet-obyvatel-v-obcich-k-112021>)

Zákon č. 128/2000 Sb. *Zákony pro lidi* [online]. [cit. 2022-03-03]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-128>

https://cs.wikipedia.org/wiki/Alfred_Rosenberg

https://cs.wikipedia.org/wiki/Anton_Flettner

[https://cs.wikipedia.org/wiki/Gorch_Fock_\(1933\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Gorch_Fock_(1933))

https://cs.wikipedia.org/wiki/Hermann_G%C3%B6ring

https://cs.wikipedia.org/wiki/Joseph_Goebbels

https://cs.wikipedia.org/wiki/Heinrich_Himmler

https://cs.wikipedia.org/wiki/Operace_Tannenberg

https://cs.wikipedia.org/wiki/Pavel_Josef_%C5%A0afa%C5%99%C3%ADk

https://en.wikipedia.org/wiki/Battle_of_Tannenberg

[https://en.wikipedia.org/wiki/Gorch_Fock_\(author\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Gorch_Fock_(author))

https://en.wikipedia.org/wiki/Rotor_ship

https://en.wikipedia.org/wiki/Walter_Flex

<https://www.mesto-sedlcany.cz/cs/mesto-sedlcany/mestske-slavnosti-rosa.html>

<https://www.mesto-sedlcany.cz/cs/mesto-sedlcany/o-meste-vice/z-historie.html>

<https://www.mesto-sedlcany.cz/cs/mesto-sedlcany/o-meste-vice/osobnosti-mesta.html>

<https://www.mesto-sedlcany.cz/cs/turistika/neverejne/synagoga.html>

https://www.prazskypantheon.cz/index.php?title=V%C3%ADt_Nejedl%C3%BD

<https://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1918-1938-csr/karel-kramar/judr--alouis-rasin-42875/>

Prameny:

Archiv Městského muzea Sedlčany – Depozitum – D 441, Mapa Sedlčan z r. 1941

Archiv Městského muzea Sedlčany – Depozitum – D 442, Mapa Sedlčan z r. 1839

Městské muzeum Sedlčany, D 365, *Pamětní kniha města Sedlčan I*, 1836–1937;

Městské muzeum Sedlčany, D 367, *Pamětní kniha města Sedlčan II*, 1941–1942;

Městské muzeum Sedlčany, D 366, *Pamětní kniha města Sedlčan III*, 1943–1946;

Městské muzeum Sedlčany, D 369, *Kronika města Sedlčan V*, 1945–1979;

Městské muzeum Sedlčany, D 370, *Kronika města Sedlčan VI*, 1980–1986;

Městské muzeum Sedlčany, D 371, *Kronika města Sedlčan VII*, 1987–1993.

Městské muzeum Sedlčany, *Sedlčanský uličník: Ulice pojmenované po významných osobnostech*, 2021. Turistické informační centrum Sedlčany.